

De kik biznak az Jelenk
 117 Nagy hiedelmek
 megvételnek

Minden korszakban
 a nagy szellemek és a nagy
 tudományok mindig
 voltak és mindig lesznek.

De

Jelen korszakban
 Pante Pataput Pallas mi
 Pante Pallas mi
 Pante Pallas mi
 Pante Pallas mi

Mindenkinek
 a nagy szellemek és a nagy
 tudományok mindig
 voltak és mindig lesznek.

Juvenal Peresnek adtam

Millett Varos udanc	# 17	6
Millett Varos udanc	2	40
Millett Varos udanc	1	20
Millett Varos udanc	1	40
Millett Varos udanc	1	6
Millett Varos udanc	1	40
Millett Varos udanc	1	36
Millett Varos udanc	1	36
Millett Varos udanc	1	36

Shs. 117

Instilatio cunctis ab impibus
endo, instilatio ista aliqui
in aliquo statu.

Synopsis, componit ex his
2 simul ex 10 qrs. i.e. fa-
cies qre pme est ita dicta
quasi tota facie v. p. q. c.
Topical & simul exhibeat.

Ar. Russian
Papers
Vol 2

Coester Dayoff
1851

CAPVT I.

Unde dicta est Logica?

de bonis rebus ad malum. **H**oc **Λογος** quae inter cetera, tum ad bonum, tum
ad malum, significat. **Λογος** enim dirigit intellectus nostri
rationem, siue conceptus, eosque docet apta ratione in-
terpretari.

Quid est Logica?

Logica est ars conficiens instrumenta, usque dirigens
intellectum in cognitione rerum.

Quot sunt partes *Logicae*?

Parte Theoretica In Oil.
2. 1. Organica 2. 2.

Quot sunt partes
Duae: prior agit de rheumatibus, eorumque variis affectio-
nibus; posterior differit de ipsis instrumentis, quibus rhe-
mata tractantur, sive quibus intellectus dirigatur, cum in
rheumatum, sive rerum cognitione quaerenda versatur.

CAPVT st. st.

Quid est thema?

Itema est, quicquid intellectui cognoscendum proponi
potest.

Quomodo dividitur Thema?

Thema differt a conceptione
illud e' res extra, hoc vero in
tra intellectus quibus modis
imago differt a imagine
videtur ab iteado. Ita e'
Thema. A res repre
sentat rem sive felle
et omne ens est ens
f. h. p. Per Tabula
f. h. p. Per hunc f. h. p.
in genere omne illud

Thema Victoris. Vin circum ea quod dicitur

Thema erit quod intellectus hominis veritate intelligitur

shs. 117

Omnis nostra cognitio ad res mentis operationes referri potest. unicuique
n. intelligimus, v. apprehendimus simpliciter, v. affirmamus vel negamus, et tunc
conceptum cuiuslibet conceptus, fortiter elicimus. Unde Prima Secunda Tertia
mentis operatio, h.e. simplex apprehensio, affirmatio v. negatio, con-
junctio v. disjunctio, & discursus, vel alia Theoria Simplex Concl. & Syllo-
gismus. Et si quis obicit lapidem esse quadratum, quia constat ex la-
teribus: ut. Quod constat ex lateribus quadrat. Lapis constat ex lat.
In hisce tribus agnoscendi seu cognoscendi modis intellectus a mundo dirigitur
Logica.

[illegible]

Alexandros / P. 12 Alex: Dividi in Corpus & Animam, v. in Caput, Ventrem, &c.
sed non in Plures Alexandros, Macedonum Reges.

Plato fuit Philosophus
Atheniensis, Aristoteles
Philosophus
Cyllarus, equus
Pellucis, vir. 3. 9. 22.

nec Bucephalus in plures Bucephalos; at homo dividi
potest in plures homines, puta in Socratem et Platone[m]
et equus in plures equos, puta in Bucephalum et Cyllarum.

Quotuplicia sunt individua?

Duplicia, determinata et vaga.

Quot modis determinatur individua?

Quatuor modis. 1. nomine proprio, ut, Plato, Socrates, Bucephalus, Melampus. 2. nomine communi sive appellativo, quod per excellentiam sumitur pro proprio, ut, Philosophus pro Aristotele, Orator pro Ciccone, pronome demonstrativo: ut, hic ille homo. 4. periphrasi, ut, Apostolus genus humanum Paulus.

Quid est individuum vagum?

Quod effertur pro nomine incerta partis: ut aliquis, quidam homo.

CAPVT I. I. I. I.

Quae sunt spectanda in themate simplici?

Primo categoriae et affectiones, quae ex varia rerum habitudine ad se invicem, et ex modo, quo intellectus eas concipit, atque inter se comparat, oriuntur: deinde interpretatio, et affectiones, quae intellectus vocabulis affigit ex modo conceptus suos interpretandi.

Quid est Categoria?

Catego-

Individua dicuntur determinata, quando certo loco & tempore circumscripta sunt, Vaga, contra.

Propter nomen, quod est in his, in quibus in Pro
Melampus. Propter in Melampus, quod in quibus, ex o[mn]i[m]bus in
ger, & propter in pro. Fuit unus ex curib[us] & Chadois.
Excellentia, quod est in quibus, Karyopos, Rhetor, Anthomajis
periphrasi, h. e. verborum circuitione, quod quo in Rhetor
Inventa Partis Particularia haec: Aliquis, quidam, dicuntur pro nomina
incerta partis, quia vix designant certam aliquam partem, sed veli, Paul
males eleganter hoc exprimitur & o[mn]ia deinde.

Propter nomen & in finem, propter ad faciendam memoriam & series in una est, quod
vixit vocabulo Pradicationis & ceteris. Categoria in pro Pradicatione non actus quod
dicuntur sed res pradicata. dicitur a termino dicitur. Karyopos est pradicato
aliquid accusare.
Affectio est in omni quod ad affat, et e[st] flex: propter quod contentus quod propter, ut dicitur
bilis, orationis, rationis. quod minus exprimit, ut genus, species & vocis. quod in
vixit in oratione, quod habet orationem proferunt. ut e[st] in subjecto, pradicatum in. Sic in
dicitur in affectu in 2. & 3. generis Mas Logica dirigit.
Propter habitudinem intelligit partim contrahendum partim discrepandum in unum,
ita contrahit in animalibus Homo & brutum, discrepat in rationalitate. illud genus, hoc
species est. Gradus in flex: Ascendentes, descendentes, collaterales.

Haec de iis substantiis penent q^{ae} a q^{uo} a conceptu tantummodo q^{uo} n. equalia n^{on}
Alexandri & hominis, q^{ui} h^{ab}et q^{ui}l^{ia} omⁿib^{us} hominib^{us}, Alexander utriusq^{ue} latius in c^{on}ceptu d^{ist}
Secund^o ergo haec ut latius & strictius.

Quid

[illegible]

Quid p. se q. d. hab. d. extra part. & p. extra, ex. extra. P. substantia, man-
 ifest. d. ego sustinet hic substantia d. q. n. v. loco accidentis.
 Tales sunt v. Integrales, v. quantitates. Haec loco, sicut, et p. se differunt. Et essentia-
 les, & entitativa, Haec loco, sicut, & p. se d. v. loco, sicut, & p. se differunt. Et essentia-
 l. meant, per se d. v. loco. Exempla quoniam, A. parts in manu corpore, uti sapientia, magis p. se
 p. se d. v. loco, parts essentialis d. v. loco, uti anima & corpus.
 Qualitas p. se d. v. loco. Virgilius. ut d. v. loco. Magni Imperator, Summi Philosophus. Moli. ut
 d. v. loco, et mors magnus.
 Habere partem extra partem. Et habere parts sicut, p. se, ac loco differunt uti corp.
 v. loco, p. se d. v. loco. Excludunt ergo h. re. deus, angelus, anima humana, fractus
 momenta. v. loco.
 Defin: p. se d. v. loco. Quant. e. d. v. loco secundum quod ab aliis
 in partes d. v. loco.

Quid est *Quantitas*?
Quantitas est accidens, quod per se partem habet
 extra partem. Quod. 1. p. 1.

[illegible]

Quotuplex est quantitas?

Amor Meus ^{Dus}

Duplex, continua et discreta.

Quid est quantitas continua?

Cuius partes communi termino copulantur. 2. Principio.

Quotuplex est? *Tris*

Josephus Hagen

Duplex, magnitudo, et tempus.

Quid est magnitudo?

Magmudo est quantitas permanens.

Quot sunt species magnitudinis?

res: Linea, superficies, et corpus.

Quid est linea? Et series p^{ri}ma p^{ri}ma

Linea est magnitudo uno modo divisibilis: ut, ultra, mili-
are, stadium.

Quid est superficies?

Nulla est superficies.
Superficies est magnitudo duobus modis divisibilis: ut ju-
gerum. Quidam dicunt: &

Quid corpus?

Corpus est magnitudo tribus modis divisibilis. Huc pertinet omnis quantitas substantia corporea.

Qui sunt termini magnitudinis

Notandum ex de Quantitate, et non nisi relative rebus, attribui,
idque multiplici ratione. primò, ratione Multitudinis, sive Numeri, re-
lata ad Ecclesiam magnam, extrinsecam magnam appellamus, quæ multis constet
hominibus. 2do. ratione Ponderis, Gravitate, aut Levitatis, sicut
ad Magnam viciniam esse. Ferens aurei, argenti, plumbi &c. 3tio. ratione
Perfectionis v. Imperfectionis, Virtutis ac Viti, sicut ad quempiam de-
viciniam Magnam pietatis, virtutis, fortitudinis bellicæ & Magnam peccatorum,
furem. & Similibus & ad Magnam viciniam Sollicitudinis, sapientie, pietatis &c.
4to. ratione Duracionis & Temporis, sicut ad viciniam aliquam v. longi
per longum tempus &c. 5to. ratione Locum aut Spatii, sicut ad viciniam
Magnam Regni, Magnam provinciam, Magnam civitatem, domum &c. 6to.
ratione molis & corporeitatis, quæ res constet, sicut ad Sol dicitur
Major Terra. &c.

Phylla

Miller

Ar Halving a bruyé

As far as is in me

Abrije n

As General R.

Michauxy Firmament Computat
vinalibus leturis A.D. 10 24 Apr.

Moment. re
 Infans et ita se
 habet respectu Temp
 ris, quatenus mon
 uis, et respectu
 cum ita habet
 quod dicitur
 locus si in mat
 et quanta, longi
 et profunda, si
 diutius et super
 ex latitudine, et
 Rectius definitur
 sive est speciem rei loca

Dunlax Qualitas n.
 Qualitas habet in se
 quodammodo seipsum
 qualitas est res quod
 est in seipso
 Qualitas est res quod
 est in seipso
 Qualitas est res quod
 est in seipso

Adventitia illud quod
 est in seipso
 Qualitas est res quod
 est in seipso
 Qualitas est res quod
 est in seipso

Res ab illa dici aequales aut inaequales.

CAPVT Vlt.

Quid est qualitas?

Qualitas est accidens a quo subjectum quale duntaxat denominatur.

Quot sunt species qualitatis?

Quatuor: 1. habitus et dispositio. 2. potentia et impotentia naturalis. 3. passibilis qualitas et passio. 4. forma et figura.

Quid est habitus? *et Alex. Rufus, et Alcuinus, et Rufus.*

Habitus est qualitas adventitia ad operandum cum facilitate.

Quid dispositio?

Dispositio est habitus imperfectus.

Illustra rem exemplo?

Si quis in arte aliqua, scientia, aut virtute, puta *Logica, Physica, aut iustitia*, aliquantulum profecerit, is dispositione affectus est, si quis artis, scientiae aut virtutis culmen attingit, is dicitur esse praeeditus habitu.

Quid est potentia naturalis?

Potentia naturalis est qualitas sensibus non obvia, qua subjectum naturae suae aptum est ad agendum vel patiendum.

Quid impotentia? *Impotentia*

Quod singularis qualitas habet. Dicitur quod nomina id est factus magis sub nominibus obiectis distincte in secentis qualitatibus, sed secundum quod una qualitas potest semper, et per se, et per alia, aut alia circumstantia accidere. Distinctio autem ipsa, et alia sunt species.

Potentia naturalis. Vnde in Philosophia actus primus ipsa est actus secundus. Potentia est in seipso, in materia, in actu, actus autem est in seipso. Potentia autem est in seipso, in materia, in actu, actus autem est in seipso. Potentia autem est in seipso, in materia, in actu, actus autem est in seipso.

Impotentia ²minuta Potentia est.

Adde exemplum.

Ingenuum, in doles, memoria, sensus, robur, &c. sunt potentiae
sive facultates naturales quum ha doles admodum imper-
fecta sunt, veluti si quis obtuso sit ingenio, labili memoria, infir-
ma valetudine, &c. dicuntur impotentia.

Quid est qualitas patibilis?

Patibilis qualitas est, quae efficit passionem in sensu.

Quid passio?

Passio est patibilis qualitas, quae subito fit, et cito perit.

Da exemplum.

Lux, color, somno, sapor, odor, calor, frigus, humiditas, siccitas,
gravitas, levitas, &c. sunt qualitates patibiles, si aliquan-
diu permaneat in subjecto: at si cito evanescant, ut pallor
ex metu, rubor ex verecundia, dicuntur passionibus.

Quid est figura?

Figura est qualitas orta ex terminatione magnitudinis: ut, tri-
angulum, circulum, sphaera, Pyramis, cylindrus.

Quid est forma?

Forma est figura cum colore: ut, pulchritudo, deformitas.

Quomodo differt figura et forma a
patibili qualitate?

Patibilis qualitas, uno tantum, figura et forma, pluribus sensibus
percipitur. Quod

Quot sunt notae qualitatis?

Res.

Qua est prima nota?

Habere contrarium. Nam calor frigori, et album nigro, contrarium est.

Qua secunda?

Recipere magis et minus. Alius enim alio doctior, melior, aut prudentior est.

Qua tertia?

Res ab illa dici similes, aut dissimiles.

CAPVT Vlt. st.

Quid sunt relata?

Relata sunt, quae id ipsum, quod sunt, aliorum esse dicuntur, vel alio aliquo modo ad aliud referuntur.

Explica definitionem exemplis.

Pater, dicitur filii pater; dominus, servi dominus; majus, minore majus; simile, simili simile; Haec enim referuntur ad aliud hoc quod sunt, ideoque sunt relata. At tenebrae dicuntur quidem lucis, verum non dicuntur lucis tenebrae, sed lucis privatio: Et Alexander dicitur quidem Philippi, sed non dicitur Alexander Philippi, sed filius. Haec ergo dicuntur quidem aliorum, sed non dicuntur aliorum hoc quod sunt; ac proinde non sunt relata.

Quotuplicia sunt relata. Duplicia.

Duplicia; alia secundum dici; alia secundum esse.

Quæ vocas relata secundum dici?

Quæ, cum sint res absolute nominetibus referuntur ad aliud: ut, scientia, et scibile, sensor et sensibilis.

Quæ secundum esse?

Quorum tota essentia consistit in respectu ad aliud; ut, pater et filius, maritus et uxor.

An non aliter etiam dividuntur Relata?

Dividuntur etiam in relata realia, et rationis.

Quanam sunt realia?

Quæ sua natura referuntur ad aliud: ut, dominus et servus, magistratus et subditus.

Quæ rationis?

Quæ solâ mentis opera referuntur ad aliud: ut, dextrum et sinistrum.

An hæc omnia pertinent ad hanc categoriam?

Non. Nam relata secundum dici, cum habeant essentiam absolutam, sunt aliarum categoriarum.

Quanam sunt in unaquaque relatione consideranda?

Subjectum, Fundamentum, Terminum, Relatum, et Correlatum.

Quid est Subjectum? Subjectum

[illegible]

Subjectum est cui inhaeret relatio.
Quid fundamentum?
Fundamentum est, quo mediante relatio inhaeret subjecto.
Quid terminus?
Terminus est, cum quo subjectum in relatione comparatur.
Quid est relatum?
Relatum est subjectum cum relatione.
Quid correlatum?
Correlatum est terminus cum relatione opposita.
Illustra haec omnia exemplis?
In relatione patris ad filium, subjectum est aliquis homo, puta **Philippus**, fundamentum, generasse, terminus, alius homo, puta **Alexander** generatus, relatum pater; correlatum filius; **Philippus** enim propterea est pater **Alexandri**, quia **Alexandrum** generavit. Contra in relatione filii ad patrem; subjectum est **Alexander**, fundamentum, generatum est; terminus, **Philippus** qui generavit; relatum, filius, correlatum pater.
An relatum et correlatum semper differunt appellatione?
Non semper: sepe enim idem nomen utriusque est, ut amicus, hospes, rivalis, &c. Atque haec vocantur relata, & quiparantia. Caetera quae appellatione differunt, ut, dominus et servus, Pater et filius; dicuntur relata & disparantia.
Quot sunt

[The page contains faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side.]

Quot sunt nota relatorum?

Quingue.

Qua est prima nota?

Habere contrarium. Amicus enim et inimicus, simile et dissimile, contraria sunt.

i.e. vel Subjectu. v. supradictu. ad esse contrarium.

Qua secunda?

Recipere magis et minus. Aliud enim alio similis est, aut dissimilis ei cum quo comparatur.

Qua tertia?

Reciprocari. Nam pater est filii pater, et filius vicissim est patris filius.

Qua quarta?

Esse simul natura, nimirum quatenus relata sunt. Et si enim, qui pater est, prius fuit, quam filius: non tamen prius pater fuit, quam filium haberet.

Qua quinta?

Esse simul cognitione. Unum enim relatum nequit sine altero cognosci.

CAPVT Vlt. st. st.

Quid est actio?

Actio

Actio est a qua dicimur agere.

Quid est **agere**?

Agere est, aliquid efficere.

Quid est **passio**?

Passio est, a qua dicimur pati.

Quid est **pati**?

Pati est, recipere affectum agentis.

Da exempla.

Generare, augere, calefacere, movere, &c. sunt actiones.
generari, augeri, calefieri, moveri, sunt passiones.

Quanam sunt in actionibus spectanda?

Agens, patiens, terminus a quo, et terminus ad quem.

Declara haec omnia exemplis.

In calefactione, agens est ignis aut sol: patiens is qui calefit; terminus a quo frigus: terminus ad quem calor, a quo calefactio nominatur, similiter in generatione hominis, agens est pater: patiens semen; terminus a quo privatio humanae formae in semine, sive non est hominem: terminus ad quem, is qui generatur. Nam qui generatur, ex non homine fit homo.

Quot sunt notae actionis et passionis?

Dua

16
Actio et Passio. a quibus compleruntur calores et frigores, modo per calorem et frigus.
Actio et Passio. Quid agitur res? et alio quid patitur? Quid agitur et quid patitur?
Actio et Passio. Quid agitur res? et alio quid patitur? Quid agitur et quid patitur?
Actio et Passio. Quid agitur res? et alio quid patitur? Quid agitur et quid patitur?
Actio et Passio. Quid agitur res? et alio quid patitur? Quid agitur et quid patitur?

[illegible]

3. Si contingat ut corpus lacum
utilitatis.
4. Quod si comparat in globis ad corpus Luna & quoniam in 45. diebus Major
Luna Luna illa comparat inaequalitatis ex parte ad Praedictum Relatorum
Luna Luna illa comparat inaequalitatis ex parte ad Praedictum Relatorum

5. Si autem ponamus hunc globum circum ad hunc 24 horarum periodum. Et hinc illud quod sita elongant a centro sui Motus Explanat ad prædictum. Et hinc illud quod sita elongant a centro sui Motus Explanat ad prædictum. Et hinc illud quod sita elongant a centro sui Motus Explanat ad prædictum.

Si vero contingeret hunc globum a circumfuso quo a motu totius
 auct. d. subij. captat. premi. hanc preterea complerem in Calest. Paffiohis
 in celo Planetae exponeret ex predicam. Vbi.

7. Pono si hunc globum circūq; ee in solo flatu atq; in pondere
8. Item si consideret eundem globum latusis flatis armis circumferri circa solem, &

Quando.

9. *Quia magis quod modum malis quod a finem de statu agere*
modo bene videtur quasi in malis (col. 77, 8) intelligitur singularem ab

et X. T. ut in confidantia gl'am admodum malum adonid, la magiore gl'am admodum

Et tandem continuando

*Er hat sich in der Kaserne zu Wien
in der Kategorie Habsburg.
in der Kategorie Österreich. in der Kategorie Prager
in der Kategorie Prag.*

*Ex his legitur & ceteris quod cum illis considerant de vestigio hoc, ut
non ee de vestigio, quia in illis considerant de vestigio hoc, ut
non ee de vestigio, quia in illis considerant de vestigio hoc, ut*

Joze non sunt series verum.

Dua, habere contrarium, et recipere magis et minus, nam calefactio frigefactioni contraria est, et alia magis, alia minus calefaciunt aut frigefaciunt, calefiunt aut frigescunt.

CAPVT LX

ascendi. id est in celo. &
terminato aliquo spacio

U^{Bi} est modus, quo res spiritus alicubi esse dicuntur.

Quomodo differt ubi a loco?
Locus solis corporibus tribuitur, ubi etiam spiritibus. De

inde loci vocabula pertinent ad questionem, qua quaeritur quā-
sa res sit, aut vocabula hujus categorica spectant ad quæstio-
nem, qua quaeritur, ubi aut unde res sit, vel quā et quā obre-
rit; ut, domi, foris, ruri, in foro, in curia &c.

Quid est Quando?

Quomodo differt Quid a tempore?

Eodem fere modo, quo ubi a loco. Nam tempus proprie tribuitur rebus Physicis, quia in successione consistunt, et mutationibus obnoxia sunt. Quando tribuitur etiam ad

tionibus obnoxia sunt. Quando tribuitur etiam rebus per
manentibus, et momentaneis. Deinde temporis vocabu-
la solvunt quæstiones, quæ fiunt per Quamdiu; vocabula
huius categoria solvunt quæstiones, quæ fiunt per Quando

Impus categoria solvunt quaestiones, quae fiunt per Quid
do, ut, hodie, cras, heri, astate, vere, calendis, novis, con-
sule

Vbi d' affert qualitas loco,
ad laudem q' munda officia
de vno qui omni vbi p'uenit
dat ad aliquod spaciū q' d'
fuit nomen vbi. Alia
vbi ē quantitas res est
q' d' vbi. Et hoc docet ex
calgor. Vbi dicitur Vbi
ē quā quantitas ubi res sit
q' d' vbi magis et rego.

aliquando. h. e. in certa
una temporis differentia.

su le Manlio, &c.

Quid est *Situs*?

Situs est ordo partium inter se: ut: sedere, stare, pro-
num, supinum &c.

Quid est *Habitus*?

Habitus est modus, quo vestis, aut aliquid instar ve-
stis, corpori circumpositum, appensum, aut alio aliquo mo-
do adjectum est: ut: vestitum, armatum, togatum, galeat-
um, hastatum, barbatum, tagetibus instructum &c. &c.

CAPVT X.

Atque hæc de thematum simpli-
cium categoriis, quid porro se-
quitur?

*A*ffectiones, quas diximus ex varia rerum in catego-
riis dispositarum collatione oriri.

Quotuplices sunt affectiones
thematum simplicium?

Duplices: alia sunt simplices, alia conjunctæ.

Quas vocas simplices?

Quæ singulis rebus seorsim conveniunt, ut: predicabilia,
totum et pars, causa et causatum, subjectum et adjunctum.

Cur vocas has affectiones simplices?

Quia

Item duplex: infima sive specialissima, et media sive subalterna. Quia

Quio

Quid est genus *summum*?

Quo non est aliud superius genus.

Quid est species *infima*?

Qua non est alia inferior species.

Quid est genus subalternum?

Quod respectu inferioris est genus et respectu superioris species.

Quid est species subalterna?

Qua respectu superioris est species, et respectu inferioris genus.

Illustra rem exemplo?

In categoria substantiarum, substantia est summum genus, homo, infima species, quae inter substantiam et hominem interjecta sunt, animal, vivens, corpus, sunt genera et species subalternae. Nam animal, est hominis genus, et species viventis, vivens, est genus animalis, et species corporis, corpus est genus viventis, et species substantiae. Eodem modo res se habet in ceteris categoriis.

Quanam species constituit secundum *pradicabile*?

Infima, species enim subalterna pradicatur ut genus.

Quomodo definitur species *specialis*?

Hoc modo: species est quae de pluribus et numero differentibus

CAPVT XL

21
libus predicatur in questione, quā queritur quid sit res:
ut: Quid est Socrates, Plato? Homo. Quid Buce-
phalus, Cyllarus? equus. Quid Phylax, Melampus?
canis.

CAPVT XL

Quid est *Differentia*?

Differentia est, quā res à se differt.

Quotuplex est *Differentia*?

Duplex: accidentalis et essentialis.

Quid est *differentia* accidenta-
lis?

Quā res differunt accidentibus: id est, vel ab aliis: sic
Europaeus differt ab *Afro*, colore; vinum ab aceto,
sapore: vel etiam à se invicem; sic doctus differt à se-
ipso indocto, senex à seipso puero.

Quid est *differentia* essentialis?

Quā addita generi speciem constituit, et ab oppositis spe-
ciebus essentialiter distinguit.

Quanam sunt munera *differenti-
ae essentialis*?

Dividere genera, et speciem cum genere constituere.

Da exemplum? *Facultas*

Facultas ratio cinandi dividit animal, et addita animali, con-
stituit hominem.

Quenam differentia constituit tertium
prædicabile?

Differentia essentialis, differentia enim accidentales
pertinent ad quartum et quintum prædicabile.

Quomodo definitur differentia essen-
tialis?

Hoc modo: Differentia est, quæ de pluribus, vel numero, vel
etiam specie differentibus essentialiter prædicatur in
quæstione, quæ queritur. Qualis sit res: ut, Quale animal
est homo: *rationalis*. Qualis sit Logica: quæ instru-
menta conficit, usque dirigit intellectum in cognitione rerum.

CAPVT XLIIII

Quot modis dicitur *Proprium*?

Quatuor modis. *Proprium* primo modo dicitur,
quod convenit soli alicui speciei, sed non omnibus
illius individuis: ut hominem esse statuarium. *Secundo* mo-
do, quod convenit omnibus individuis alicujus speciei, sed
non soli: ut, hominem esse bipedem. *Tertio* modo, quod con-
venit soli alicui speciei, omnibusque illius individuis, sed
non semper: ut, hominem videre, aut canescere. *Quarto*
modo, quod convenit soli alicui speciei omnibusque illius
individuis, et semper: ut, hominem visibilem esse.

Quenam propria constituunt quartum
prædicabile?

Quatuor modis. Quæ sunt? *Propria*
sunt: 1. Soli non omni. 2. Soli sed non omni.
3. Soli omni, tamen non semper. 4. Soli
omni, et semper. *Propria* sunt: 1. Soli non omni.
2. Soli sed non omni. 3. Soli omni, tamen non
semper. 4. Soli omni, et semper. *Propria* sunt:
1. Soli non omni. 2. Soli sed non omni. 3. Soli
omni, tamen non semper. 4. Soli omni, et semper.

Propria quarti modi; reliqua pertinent ad quintum prædicabile.
Quid est proprium quarto modo?
 Proprium est, quod non declarat quid res sit, et tamen soli inest, et cum ea reciprocatur. Sic risibilitas reciprocatur cum homine (omnis enim homo risibilis est, et quicunque risibilis, est etiam homo) facultas huiusmodi cum equo, latrans cum cane, &c.

Quid est Accidens?
 Accidens est, quod abest et adest sine subjecti interitu hoc est, quod sine contradictione de subjecto suo affirmari et negari potest.

Quotuplex est Accidens?
 Duplex: separabile, et inseparabile.

Quid est accidens separabile?
 Quod naturaliter à subjecto suo separari potest: ut, stare, sedere, sanitas, eruditio, &c.

Quid inseparabile?
 Quod naturaliter nequit à subjecto separari: ut, nigror in corvo: albor in cygno.

Quomodo dici potest accidens inseparabile esse accidens si non possit separari à subjecto suo?

Accidens inseparabile reverà nequit à subjecto separari, et ideo dicitur inseparabile. Idem tamen separari potest à subjecto cogitatione, et hæcenus dicitur accidens in eo quod

CAPVT XLV.

Quid est totum?

Totid duplex. p. Proprius &
Improbrium. Pueris. ff. qd
in testis in f. Et in alio
in Q. l. h. i. Improb. e. p.
non comp. d. l. ex testib.
d. p. l. c. v. h. l. d.

Totum est, quod constat plurium convenienti unione.

Quotuplex est totum?

Duplex: aliud per se, aliud per accidens.

Quid vocas totum per se?

Qui partes per se insunt.

Quid per accidens?

Cui partes insunt per accidens.

Quoniam partes dicuntur toti in-
esse perse, et quæ per accidens?

Tota pars h. essentialis
v. gr. Subst. respectu m.
h. & corp. quia h. est
essentialis in h. finis
h. h. sed et h. es-
sentialis in h. finis
h. h. & corp. respectu
h. h. ex h. h. h.
h. h.

esse perse, et quia per accidens.
Partes per se inesse dicuntur, cum aut ipsum totum parti-
bus essentiale est, aut partes toti.

Explica rem exemplo?

Animal est totum per se respectu hominis et bestiae, et respectu corporis ac animae: ac homo est totum per accidentia respectu servorum et liberorum, bonorum et malorum. Nam animal pertinet ad essentiam hominis et bestiae: illiusque essentia ex corpore et anima constituitur. At liberum aut servum, bonum aut malum non convenit homini ratione essentiae, sed sunt accidentia, quae ad essentiam extrinsecus accedunt.

Quotuplex

Convergenti unione, Non n. sufficit ad Totum ut habeantur partes, sed quædam ex his, earum
indivisiis. Vnio. it. Moralit. ut Respublica constet ex his Phisica, ut sunt
corp. membra: Manu, pedes, caput, brachia.

Totum Universale vocat' Totum Logicum, quod est, quia Univ.
 Logicum & Philo.

Totum Integrabile est Totum Mathematicum, quia partes huius
 sunt reals distinctas, & quae seorsum existere possunt. Ita corp.
 dicit' philosophi in partes, quod et d' seorsum existunt.

Quotuplex est totum per se?

Quadruplex: universale, formale, essenziale, et integrale.

Quid est totum universale?

Totum universale nihil aliud est, quam genus respectu spe-
 cierum, aut species respectu individuum. Et quia species
 in genere, et individua in specie non actu, sed potentia conti-
 nentur, factum est, ut totum universale, sit appellatum to-
 tum potentiale; cetera species totius, dicuntur totum actua-
 le.

Quid est totum formale?

Totum formale nihil aliud est, quam species respectu ge-
 neris et differentiae, quibus definitur.

Quid est totum essenziale?

Quod constat materia et forma.

Quid totum integrale?

Quod partem habet extra partem.

Declara harum specierum di-
 scrimen exemplo aliquo, puta a-
 nimalis?

Animal est totum universale respectu hominis et bestiae
 et totum formale respectu corporis viventis, et sensus. De-
 finitur enim, corpus vivens sentiens totum essenziale
 respectu corporis et animae, denique totum integrale respectu
 capitis, ventris, artuum, &c.

Quomodo dividit totum integrale?

Univer: Logicum
 Formal: Metaphysicum
 Essent: Physicum
 Integr: Mathematicum

Partes et partes & divisi.

[illegible]

Pp. 12. res. 7. id quod. 11. Hoc. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 84

Quid est *Materia*?

An materia generationis et materia compositionis semper diversa sunt?

Quid est *Forma*?

An res non est etiam per mate-
riam?

CAPVT XVI.

Imid

proficiunt. h.e. a quibus
Ab actu, vel Constat.

Quid est causa efficiens?

Causa efficiens est causa externa à qua res verā
causalitate proficiunt.

Cur dicitur causalitate verā?

Ut causam efficientem à fine distinguerem. Nam res
effecta etiam proficiunt à fine, sed causalitate sive
motione metaphoricā.

Quot modis dividitur causa ef- ficiens?

Octo Possimum modis.

Quæ est prima divisio?

Causa efficiens alia est emanativa vulgò dicta, alia ac-
tiva.

Quanam causa vocatur vulgò ema- nativa?

A qua res immediate, ac sine ulla actione media emanat.
Sic ignis est causa caloris sui, omnisque forma est causa
emanativa suarum proprietatum.

Quid est causa activa?

Quæ effectum producit agendo. Sic ignis est causa caloris
in eo, qui calefit.

Quæ est secunda divisio?

Causa efficiens, vel est immanens, vel transiens.

Quæ est causa immanens? Quæ

Causa efficiens alia est emanativa, alia activa alia immanens alia transiens.
Hæc dicitur causa efficiens in emanativa. Hæc dicitur causa efficiens in activa. Hæc dicitur causa efficiens in immanens. Hæc dicitur causa efficiens in transiens.
Hæc dicitur causa efficiens in emanativa. Hæc dicitur causa efficiens in activa. Hæc dicitur causa efficiens in immanens. Hæc dicitur causa efficiens in transiens.
Hæc dicitur causa efficiens in emanativa. Hæc dicitur causa efficiens in activa. Hæc dicitur causa efficiens in immanens. Hæc dicitur causa efficiens in transiens.

Explica rem exemplis?

Cum pisces capiat piscator, dicitur causa per se capture piscium. Cum extrahit auream tripodem dicitur causa per accidens. Illud enim proposuerat, hoc exiit præter consilium. Similiter cum animal sibi simile generat, dicitur causa per se generati animalis, cum generat monstrum, dicitur causa per accidens, quia hoc accidit præter propensionem naturalem animalis. Dicitur etiam alio modo causa per accidens: sed vide hæc de re in istiones nostras.

Quæ est quinta divisio?

Causa efficiens alia est principalis, alia minus principalis.

Quam vocas principalem?

Quæ sua virtute effectum producit.

Quam minus principalem?

Quæ principali causæ inservit ad effectum producendum.

Quotuplex est causa minus principalis?

Triplex, causa procatarchica, causa proëgumena, et instrumentum.

Quam vocas causam procatarchicam?

Quæ causam principalem extrinsecus incitat ad agendum.

Quam proëgumenam?

Quæ causam principalem intus disponit, vel etiam prioritat, ad agendum. Quid est

Quid est instrumentum?

Quod causæ principali in ipsa rei effectione subservit.

Declara hanc divisionem exemplo?

Causa principalis edificiû, est architectus sive faber: causa procatarchica, merces, aut is, qui mercedem pollicetur: causa proëgumena, lucri cupiditas: instrumenta, terra, securis, &c.

Quæ est sexta divisio?

Causa efficiens, vel est prima, vel secunda.

Quæ causa dicitur prima?

Quæ non pendet à causa priorē. Estque vel absolute prima, ut, Deus, vel prima in suo genere, ut, calum, anima. Deus enim est prima causa omnium rerum: calum est prima causa motuum ac mutationum naturalium: anima prima causa operationum vitalium, non absolute sed in genere causarum naturalium.

Quanam dicuntur causæ secundæ?

Quæ pendent ab aliqua priorē causâ, idque vel à causa absolute prima (sic omnes causæ creatæ, secunda causæ dicuntur) vel etiam à causa priorē in suo genere: sic instrumentum dicitur causa secunda, respectu causæ principalis.

Quæ est septima divisio?

Causa efficiens alia est universalis, alia particularis.

Quid est causa universalis?

Quæ

Qua eadem efficientia cum aliis causis concurrat ad plu-
ra effecta, ut, coelum.

Quid particularis?

Qua sua efficientia tantum unum effectum producit: ut, na-
tura cuiusque rei naturalis.

**Qua denique est octava et ultima di-
visio?**

Causa efficiens alia est Proxima, alia remota.

Quanam dicitur proxima?

Qua effectum producit immediate, sive, qua ipsa cum
effecto coniungitur; vel ratione existentia sua, vel ra-
tione virtutis, vel ratione utriusque, quarum qua sua existen-
tia cum effecto coniungitur sine ulla virtutis media, speciali
appellatione, proxima dicitur.

Qua remota?

Qua effectum producit media causa Propinquiore, sive, qua
neque existentia, neque virtutis sua, cum effecto conjuncta
est.

Da exempla?

Avus est causa remota nepotis, Pater est causa Proxima
filii; sed appellatione generali: Causa emanativa sunt
causa Proxima, appellatione speciali.

CAPVT XLVII
Quid est finis? Finis

Finis est causa, cujus gratia res est, hoc est, qua sui
amore incitat causam efficientem ad agendum, et ad
consecutionem sui. Sic eruditio dicitur finis studii,
quia studiosus eruditiois amore impellitur ad studium.
Hic impulsus vocatur motio metaphorica.

Quotuplex est finis?

Duplex: subordinatus et ultimus.

Quid est finis subordinatus?

Qui refertur ad finem ulteriorem.

Quid ultimus?

Qui non refertur ad ulteriorem.

Quot modis dicitur finis ultimus?

Duobus modis. Vel enim finis absolute ultimus est, ut
felicitas: vel in suo tantum genere; sic cognitio verita-
tis, est ultimus finis Logica.

CAPVT XLIX

Quid est subjectum?

Subjectum est, cui aliquid praeter essentiam adjungitur.

Quid est adjunctum?

Quod alicui praeter essentiam adjungitur.

Quod

Quot modis dividitur adjunctum?
 Tribus potissimum modis.

Qua est prima divisio?

Adjunctum aliud est proprium, aliud commune. Haec
 divisio ex iis, quae ante dicta sunt, satis intelligitur.

Qua est secunda divisio?

Adjuncta alia absoluta sunt, alia limitata.

Quanam sunt adjuncta absoluta?

Quae subjecto simpliciter ac sine limitatione connotantur.
 ut: hominem mortalem esse.

Qua limitata?

Quae subjecto conveniunt secundum quid: ut, hominem im-
 mortalem esse.

Qua est tertia divisio?

Adjunctum aliud est internum, aliud externum.

Quid est adjunctum internum?

Quod subjecto inhaeret.

Quid externum?

Quod extrinsecus tantum ad subjectum ordinatur.

Da exemplum.

Color, magnitudo, figura, virgoles, mores &c. sunt
 interna adjuncta hominis: actiones, locus, tempus, vestes,
 &c. sunt adjuncta externa.

Quotuplex

Quotuplex est adjunctum exter-
num?

Triplex: *Objectum, Signum, aut Circumstantia.*

Quid est *Objectum*?

Objectum est circa quod res operando versatur. Sic ob-
jectum visus, color, auditus, sonus.

Quid est *Signum*?

Signum est, quod sensibus se ipsum, et id cuius signum
est, intellectui offert. Sicut aurora est signum orientis solis, ve-
stigiū pedis: haedera suspensa, venalis vini.

Quid est *circumstantia*?

Circumstantia est, quod circa rem est, sive adiacet, aut op-
positum est. Huc pertinet locus, tempus, vestitus, armatur-
a, &c.

CAPVT XX.

Atque hactenus de affectionibus
simplicibus.

Quas vocas *affectiones conjunctas*?

Quae pluribus rebus conjunctim conveniunt. Quales sunt, conve-
nientia, diversitas, oppositio, et ordo. Una enim res dici potest
alterius genus, pars, causa, subjectum, &c. at uni rei generis
ut est una non potest tribui convenientia, diversitas, oppositio, aut
ordo.

Quid est *convenientia*?

Conveniens.

Convenientia est, quâ plura, aut quasi plura, uniantur.

Quomodo dividitur convenientia?

In simplicem, et analogicam.

Quid est convenientia simplex?

Convenientia unius cum alio in eodem tertio.

Quid analogia?

Analogia, rationum similitudo, sive convenientia plurimum in eadem habitudine.

Da exemplum?

Homo et bestia conveniunt in communi natura animalis; mel et fel conveniunt colore. Hæc est convenientia simplex. At auriga et gubernator, os, et rorix, sunt analogi, quia, ut auriga se habet ad currum, ita se habet gubernator ad navem; et ut os se habet ad animal, ita rorix se habet ad plantam: utrobique est quædam similitudo habitudinis ad aliud.

Quotuplex est convenientia simplex?

Duplex, identitas, et convenientia accidentalis.

Quid est identitas?

Identitas est unitas essentialis.

Quotuplex est?

Duplex: subordinata, et coordinata.

Quam vocas subordinatam identitatem?

Qua conveniunt superiora cum inferioribus: puta genus cum speciebus, aut species cum individuis sibi subjectis, et vicissim. Sic

conveniunt animal et homo, homo et *Socrates*, habitus et
ars, ars et *Logica*. &c.

Quotuplex est identitas coordinata?

Triplex: Numerica, Specifica, et Generica.

Quid est identitas Numerica?

Qua unumquodque individuum convenit cum seipso. Sic *Socrates*
senex est idem numero homo qui fuerat puer.

Quid est Specifica?

Qua plura individua conveniunt in eadem specie, ut, *Socrates* et
Plato in natura humana.

Quid Generica?

Qua plures species, earumque individua, conveniunt sub eodem
genere, vel proximo, vel remoto: ut, homo et equus, *Bucephalus*
et *Alexander*, sub animali: homo et equus, planta et lapis, sub
corpore.

*Individa hinc intelli-
guntur diversa specie.*

**Quotuplex est convenientia acciden-
talis?**

*Duplex: interna (qua iterum in paritatem et similitudinem
dividitur) et externa.*

Quid est paritas?

*Paritas est convenientia in quantitate; paria dicuntur, quae aequi
multa sunt.*

Quid est similitudo?

*Similitudo est convenientia in qualitate aut in passione similia di-
cuntur, quae eadem qualitate affecta jam sunt, aut etiam num affici-
untur.*

*in qualitate, intelligi-
discreta.*

Quid est convenientia externa?

(conveni-)

Convenientia externa, est convenientia in causis, effectibus
subjectis, aut adjunctis externis; hoc est, quod non pertinet ad
essentiam. Sic duo fratres germani conveniunt causa efficien-
te; pluvia et grando, materia; artifices ejusdem professionis, ef-
fectis; virtutes et vitia subjecto; clementia et amor, signo; nem-
pe pallore.

CAPVT XXII

DIversitas est, qua res a se invicem distinguuntur.

Quotuplex est diversitas?

Duplex, alia essentialis, alia accidentalis.

Quomodo dividitur diversitas
essentialis?

In subordinatam, et coordinatam.

Quid est diversitas subordinata?

Qua superiora differunt ab inferioribus: puta genus a specie-
bus et species ab individuis sibi subjectis, et vicissim. Sic
differt animal ab homine et bestia; homo a Socrate et Pla-
tone.

Quotuplex est diversitas coordinata?

Triplex: Numerica, Specifica, et Generica.

Quid est diversitas Numerica?

Qua distinguuntur individua ejusdem speciei: ut, Socrates
et Plato. Quid

Quid specifica?

Qua distinguuntur species ejusdem generis, et sunt individua: ut, Homo et equus, Alexander et Bucephalus.

Quid generica?

Qua distinguuntur genera, tum summa, tum subalterna, eorumque species et individua: ut, substantia et quantitas, corpus et spiritus, animal et Planta, homo et pirus. Socrates et hoc pirus.

Quotuplex est diversitas accidentalis?

Duplex, interna (quae in imparitatem et dissimilitudinem subdividitur) et externa.

Quid est imparitas?

Imparitas est diversitas in quantitate. Imparia sunt, quorum alterum altero majus est, aut excellentius.

Quid est dissimilitudo?

Dissimilitudo est diversitas in qualitate aut passione. Et dissimilia dicuntur, quae diversa qualitate jam affecta sunt, aut etiamnum afficiuntur.

Quid est diversitas externa?

Diversitas externa est diversitas in causis, effectibus, subjectis, aut adjunctis externis: hoc est, quae non pertinent ad essentiam. Sic murex a sole geniti ex putre materia, differunt causa efficiente et materia, ab iis muribus, qui ex gemine generantur.

CAPVT XXII.

Quid

[Faint, mostly illegible text in a Gothic script, likely bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "Quid", "generis", and "individua" are faintly visible.]

Quid est oppositio?

positio est pugna rerum.

Quænam res dicuntur pugnare?

Quæ neque de se invicem, neque de eodem tercio, secundum idem, ad idem, eodem modo, atque tempore vere affirmari possunt.

Quot sunt species oppositorum?

Quinque: disparata, contraria, relative opposita, privative opposita, et contradi-centia.

Quid sunt disparata?

Disparata sunt, quorum unum pluribus oppositur eodem modo: ut, homo, et equus, Album et rubrum. Et enim homo non est quo solum, sed et leoni, lupo, &c. et album non solum rubro, sed et viridi, flavo, caruleo, ceterisque mediis coloribus oppositur eodem modo, hoc est, eodem oppositionis genere.

Cur dicis eodem modo?

Quia servus et domino oppositur et libero: non tamen Goring et servus disparata sunt: quia servus oppositur domino relative, libero contrarie.

Quid sunt contraria?

Contraria sunt duo absoluta, quæ sub eodem genere plurimum existant: ut, album et nigrum, calidum et frigidum, virtus et vitium, par et impar.

Quomodo dividuntur contraria?

In mediata et immediata.

Quæ vocas medialia?

Quæ

Quæ agnoscunt medium participationis: ut, calor et frigus, album et nigrum.

Quæ immediata?
Quæ non agnoscunt medium participationis: ut, par et impar, rectum et obliquum.

Quid sunt relative opposita?

Quæ idipsum, quod sunt, oppositorum esse dicuntur, vel alio quovis modo ad illa referuntur: ut, Pater et Filius, Dominus et servus.

Quid sunt privative opposita?

Privative opposita sunt habitus et illius privatio.

Quid intelligitur hoc loco nomine habitus?

Quodlibet accidens, quod a subjecto suo separari potest, puta, vel potentia naturalis, vel habitus in qualitate, vel patibilis qualitas, vel operatio, vel habitus in prima categoria.

Quid est privatio?

Privatio est absentia habitus in subjecto, quod per naturam suam, et per tempus a natura definitum, aptum est habitum recipere.

Da exempla eorum quæ opponuntur privative.

Vidus et cæcitas, scientia et ignorantia, lux et tenebra, motus et quies, nudum et vestitum esse, etc.

Quid sunt contradictoria?

Contra-

Contradictoria sunt ens et non ens, ut: homo, non homo, album,
non album, videre non vigere.

CAPVT XXIIII

Quid est ordo?

ORdo est secundum quem aliquid alteri prius aut po-
sterius, vel etiam simul cum illa dicitur.

Quot modis dicitur prius et poste-
rius?

Quinque modis: *tempore, natura, dispositione, Origine,*
et cognitione.

Quid est prius tempore?

Quod altero velut prius et antiquius dicitur. Sic *Pythagoras*
dicitur prior *Socrate*, et bellum *Trojanum*, bello *Pu-*
nico.

Quid prius natura?

Quod prius existendi est consecutione, aut causalitate.

Quid vocas prius existendi conse-
cutionem?

A quo non recipiatur existendi consecutio. Sic animal
prius est homine, et numerus binarius, ternario. Posito e-
nim homine, ponitur animal, at posito animali, non neces-
se est poni hominem: similiter, posito ternario numero bina-
rius quoque ponitur, at posito binario, non necesse est poni
ternarium.

Quid vocas prius causalitate?

Quod recipiatur secundum existendi consecutionem, et
alterum

alterum quomodocumque causa est cur alterum existat.
Sic sol est prior sua luce, non tempore, sed natura sive causa-
litate.

Quid est prius dispositione?

Quod minus abest ab initio. Sic exordium prius est ceteris
partibus, in oratione.

Quid prius dignitate?

Quod prestantius est. Sic Magistratus prior est subditis: do-
minus servis: pater liberis.

Quid prius cognitione?

Quod notius est.

*Quot modis dicitur aliquid altero
notius?*

Duobus: vel quod naturam, vel quoad nos.

*Quanam dicuntur notiora secundum
naturam?*

Quae natura priora sunt: ut, universalia singularibus, partes
toto, causa effectus. &c.

Quae quoad nos?

Quae natura posteriora, seu omninoque nostris vicina sunt: ut, sin-
gularia universalibus, totum suis partibus, effectum causae.

Quot modis dicitur simul.

Idem fere modis, quot prius et posterius dicitur: sed duo
modi ceteris usitatiores sunt, simul tempore et simul natu-
ra.

Quanam dicuntur simul tempore?

Quae

Quae eodem tempore existunt: ut, aequales, et *ὅμοιοι*, hoc
est, contemporanei.

Quae simul naturā?

Simul natura dicuntur primò, quae reciprocantur quidem secun-
dum existendi consecutionem, sed ita, ut alteram sit causa,
cur alterum existat: ut relatum et correlatum, puta pater et filius.
Deinde, quae in ejusdem generis divisione sibi invicem oppo-
nuntur: ut, homo et bestia.

CAPVT XXII

Atque hactenus egimus de Thematum sim-
pliciū Categoriarum, et affectionibus, quae
ex rerum in categoriis dispositarum
collatione oriuntur: quid porro sequitur?

Interpretatio Thematum simplicium, et affectiones
quas intellectus noster vocabulis affingit, ex modo conceptis
suis interpretandi.

Quid est interpretatio?

Interpretatio est vox articulata, animi conceptus ex insti-
tuto significans.

Quotuplex est interpretatio?

Duplex: *dictio*, quae est interpretatio simplex, et *ora-
tio*, quae est interpretatio composita.

Quid est dictio sive interpretatio simplex?

Cuius nulla pars significat separatim: ut, homo praedictus lapis.

Quid

Quid est oratio, sive interpretatio composita?

Cuius partes significant aliquid separatim: ut, homo est animal, piscis non respirat.

Quomodo dividitur dictio?

In nomen et verbum.

Quid est nomen?

Nomen est dictio, quae sine tempore significat, et conjuncta verbo substantivo est, effere verum aut falsum: ut, homo, animal.

Quid est verbum?

Verbum est dictio, quae tempus adsignificat, et semper signum est eorum, quae de altero dicuntur: ut, Gaspardus currit.

Quomodo dividitur nomen, et verbum?

Utrumque dividitur in finitum, et in infinitum.

Quid est nomen, aut verbum finitum?

Quod habet significationem definitam: ut, homo currit.

Quid infinitum?

Cuius significationem negandi nota, in definitam facit: non homo, non currit.

CAPVT XXV.

Quenam sunt spectanda in dictionibus?

Primo

Primo Etymologia et conjugatio, deinde homonymia et synonymia. Quid est etymologia?

Etymologia est ratio vocis in significando, ex origine declarata: veluti cum mutuum dicitur, quasi de meo tui.

Quid sunt conjugata?

Conjugata sunt, quae vocis et significationis affinitate juncta, terminatione differunt: ut, iustitia, iustus, iuste; sapientia, sapiens, sapienter, sapere.

Quot partibus constat conjugatio?

Tribus; voce primitiva, paronyma, sive denominata et casu.

Quid est vox primitiva?

Vox primitiva est vox abstracta, quae ab alia voce non est denominata.

Quid paronyma sive denominata?

Vox paronyma est vox concreta, quae à voce primitiva sic derivata est, ut ab ea terminatione sola differat.

Quid casus?

Casus hoc loco est adverbium à nomine aut verbo suae conjugationis deductum: alius casus est qualiter vocis inflexio.

Adde exemplum!

Iustitia, sapientia, sunt voces abstractae sive primitivae, iustus, sapiens, sapere, voces concretæ, sive paronymæ; iuste, sapienter, casus.

CAPVT XXV

Quid est vox synonyma sive univoca?
Quia res significat, quibus ratio essentia sive definitio co-
 mum nomini accommodata, est eadem.

Quid vox homonyma?

Qua res significat, quibus ratio essentia, sive definitio com-
 mum nomini accommodata, est diversa.

Da exempla?

Vox animal, cum animali vivo simul et pecto tribuitur, est homo-
 nyma, quia non est una communis essentia aut definitio viri et
 pecti animalis: at cum homini et bestia tribuitur, est synonyma,
 quia una eademque essentia est, et definitio animalis, quae
 homini et bestia cum ipso communi nomine animalis com-
 muni est.

Quotuplex est vox homonyma?

Duplex: alia à casu, alia à consilio.

Quanam voces dicuntur homony-
ma à casu?

Quae diversis rebus significandis sine causa sunt impositae,
 veluti, cum jus dicitur tum quod sorberi potest, tum quod inju-
 ria opponitur.

Quanam à consilio?

Quae diversis rebus significandis certa ratione sunt impositae.

Quotuplex est ratio homonymiae?

Duplex: alia enim in rebus est, alia in verbis.

Quotuplex est ea, quae in rebus ee
 dicitur?

Itum

Iterum duplex: tropus scilicet, et inequalis attributio generis.
Omnia enim vocabula tropica sunt ambigua. Secuti cum am-
ma ponitur pro homine, autor pro libro, &c. Tum etiam vo-
cabula generum, quae suis speciebus communicantur inequa-
liter, ut ens, cum dicitur de substantia et accidente, gammu-
re de animali, de cibo, et de urina. Inter vocabula tropica ma-
ximè elucet metaphorica: in quibus spectatur similitudo
rerum, vel simplex; veluti, cum homo vafer, vulpes dicitur, aut
homo impurus, porcus: vel analogica; veluti, cum minister ec-
clesiae, Pastor vocatur.

Quando voces homonymiae dicuntur pro-
pter rationem in nobis sitam?

Cum nomen propinque, aut carae personae indimus liberis no-
stris ad conservandam illius memoriam: aut personae prae-
aut illustris ob spem similitudinis, aut ad exemplum.

CAPVT XXVII

Atque haec de themate simplici. Quid
porro sequitur?

Thema complexum, eiusque interpretatio, quae enuncia-
tio dicitur. Quid est enunciatio?

Enunciatio est oratio, in qua aliquid de aliquo verè aut falsò
pronunciatur: ut, terra est rotunda: mare non est altius terra.

Cur non discernis thema complexum ab il-
lius interpretatione ut factum fuit in
themate simplici? Quia

Quia eadem species, eademque affectiones in themate
complexo, atque in illius interpretatione, sive enunciatio-
ne consideranda sunt.

Quanam sunt spectanda in enun-
ciatione?

Species, et affectiones.

Quanam sunt species enuntiatio-
nis?

Primo, simplex et composita, deinde pura et modalis.

Quid est enuntiatio simplex?

Qua non potest in plures enunciationes resolvi: ut, *Amis la-
trac: Verres est fur.*

Quae sunt partes enunciationis
simplicis?

Subiectum, et praedicatum.

Quid est subiectum?

Cui aliquid in enunciatione simplici tribuitur.

Quid praedicatum?

Quod alicui in enunciatione simplici tribuitur.

Quid ergo de copula verbali **Est**
statuendum?

Copula est censetur pars praedicti: ut in hac enunciatione, ho-
mo est animal, subiectum est, homo: praedicatum est animal.

An copula **Est** semper in enuncia-
tione exprimitur?

Non: saepe in verbo continetur: ut, Socrates sapit, hoc enim idem
est.

est, ac, Socrates est sapiens.

Quid est enunciatio composita?

Qua constat ex pluribus enunciatibus inter se copulatis.

Quotuplex est?

Quintuplex: copulativa, hypothetica, disiunctiva, adversativa, et relativa.

Quid est enunciatio copulativa?

Cuius partes connectuntur conjunctione copulativa, et quae quaque aut simili: ut, *Pecidit Abraham Deo, et impetratum ei fuit ad iustitiam.*

Quid est hypothetica?

Cuius partes connectuntur conjunctione conditionali si: ut, *Si Deus est, mundus regitur providentia.* In his prior pars dicitur antecedens; altera consequens.

Quid disiunctiva?

Cuius partes connectuntur conjunctione disiunctiva, aut vel, sive, seu, aut simili: ut, *Aut justificamur fide, aut operibus.*

Quid adversativa?

Cuius partes connectuntur conjunctionibus adversativis, quamvis tamen, non sed, et similibus: ut, *Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses.*

Quid relativa?

Cuius partes connectuntur mutua relatione: ut, *Qualis rex, talis grex: Quod non est compositum, est immortale: Dum spero.*

CAPVT XXV. II.

Atque

Quomodo dividitur enunciatio ra-
tione quantitatis?

In universalem, Particularem, indefinitam, et singu-
larem.

Quid est enuncitio universalis?

In qua subjectum universale accipitur universaliter, hoc
est cum nota universalitatis. Omnis, nullus, aut simili-
ter, Omnis homo est animal: Nullus cometa est stella.

Quid particularis?

In qua subjectum universale accipitur particulariter, hoc
est cum nota partis inest, aliquis, quidam, aut simili-
ter, Aliquis homo est. Ubi: Non cuius hominum contin-
git adire Orientum.

Quid indefinita?

Cuius subjectum universale nulla quantitatis nota definitio-
nis, Matres amant liberos suos.

Quid singularis?

Cuius subjectum est singulare: ut: Milo occidit (Socrum).

CAPVT XXX.

Quomodo dividitur enunciatio ra-
tione qualitatis?

Primo in affirmantem et negantem. deinde in veram et
falsam.

Quid est enunciatio affirmans?

Qua

Qua partes conjungit: ut Omnis homo est animal: Si Deus est,
mundus regitur providentia: Necesse est, Deum esse justum.

Quid negans?

Qua partes dividit: ut Terra non movetur: Non, si caesus est
in natura providentia Dei tollitur: Non necesse est, *Socrate*
sputare.

**Quomodo dividitur enunciatio, tum
affirmans tum negans?**

In finitam et infinitam.

Quam vocas finitam?

Qua constat subjecto et predicato finiti: ut, Omne corpus
est in loco.

Quam infinitam?

Qua constat subjecto aut predicato, aut etiam utroque infi-
nito: ut, Non ens excluditur a categoriis. Quidam ho-
mines sunt non mali: Quidam non adeo divites sunt mini-
me sordidi.

**In quo differt enunciatio negans
ab infinita affirmante?**

In enunciatione negante ponitur negatio proximè ante copu-
lam, aut ante verbum, quod vim copulae continet, aut ante nota
quantitatis, vel etiam in nota quantitatis includitur: ut, Quidam
homines non sunt electi: Lapidei non vivunt: Non omnis homo
est impius: Nulla bestia ratiocinatur. Si qua negatio nec
concurrat, enunciatio censetur affirmata: ut, Nullus homo non
peccat.

peccat. Si negatio alio loco ponatur, efficit enunciationem
infinitam affirmantem: ut, Quidam non locuples potest esse
Q. Hs: Omne animal non rationale est bestia. Adam potest
Peccare.

CAPVT XXX st.

Hac de affirmatione et negatione. Porro quæ
est enuntiatio vera?

Q. U. A. conjungit ea, quæ reverâ conjuncta sunt, aut di-
vidit, quæ reverâ sunt divisa.

Quid falsa?

Quæ conjungit ea, quæ divisa sunt, aut dividit, quæ conjuncta
sunt.

Quomodo dividitur enuntiatio vera?

In necessariam et contingentem.

Quam vocas necessariam?

Quæ non potest esse falsa: ut, Homo est animal; aut non est iq-
pis.

Quot sunt gradus necessitatis in enu-
ciatione?

Ites: κατὰ παντός, καὶ αὐτό, et καὶ ὅλα ἡ ἀπότο, hoc
est, de omni, per se, et universale primum.

Quæ dicitur enunciatio de omni?

In qua prædicatum omni subjecto convenit, et semper ut, solvus est nigri.
Homo est bipes.

Quæ dicitur per se?

Cujus subjectum et prædicatum essentiali nexu coherent.
Quod

Quot sunt modi enunciationis per se?
Duo: vel enim predicatum ponitur in definitione subjecti,
vel subjectum in definitione predicali.

Quanam enunciationes pertinent ad primum modum?

In quibus vel genus predicatur de specie: ut, Homo est animal:
vel differentia, ut Homo est rationalis: vel integra definitio, ut,
Homo est animal rationale.

Quanam pertinent ad secundum modum?

In quibus proprietates predicantur de subjecto suo idque
vel singula seorsim: ut, Homo est risibilis: vel dua disjunctim,
ut, Numerus est par, aut impar.

Quanam enunciatio dicitur universaliter prima?

In qua predicatum subjecto convenit, quatenus ipsum est id quod
est, sive, quae constet terminis reciproci, ut, Homo est ri-
sibilis.

Quomodo se habent hi gradus ad se
in vicem?

Posterior includit priorem, non vice versa. Enunciatio enim per
se, est etiam de omni, et enunciatio universaliter prima, et
etiam per se, sed non vice versa.

Quid est enunciatio contingens?

Quae potest esse falsa: ut, Socrates disputat.

Quot sunt modi enunciationum contingentium?

Tres: quaedam plerumque vera sunt: ut, Matres diligunt libe-
ros suos: quaedam raro: ut Homines nascantur bicipites:
quaedam

quodam anticipati conditione nunc vera sunt, nunc falsa: ut, *A-*
leator vincit.

Quotuplex est enuntiatio falsa?

Duplex: possibilis, et impossibilis.

Qua est enuntiatio possibilis?

Qua potest esse vera: ut, si falso dicas pluvie.

Qua impossibilis?

Qua non potest esse vera: ut, Homo est lapis.

CAPVT XXXIIII

*Quot sunt affectiones enunciationu
composita?*

Du *a* sunt praecipue considerande: *conversio, et oppositio.*

Quid est conversio?

Conversio est transpositio praedicati in locum subiecti, salva ve-
ritate enunciationis.

Quotuplex est conversio?

*Triplex: conversio simplex, conversio per accidens, et conversio
per contrapositionem.*

Quid est conversio simplex?

In qua servatur qualitas et quantitas enunciationis.

Ubi habent locum?

*In enunciatione universalis negante, et particulari affirmante: ut,
Nullus homo est lapis, ergo nullus lapis est homo: Aliquod ani-*
mal est album, ergo aliquod album est animal.

Quid est

Quid est conversio per accidens?

In qua servata qualitate, diminuitur quantitas.

Ubi habet locum?

In universali affirmante: ut, Omnis homo est animal; ergo aliquod animal est homo.

Quid est conversio per contrapositionem?

In qua, loco subjecti et predicati, ponitur utriusque contradictio.

Ubi habet locum?

In universali affirmante: ut, omne mortale est genitum; ergo quod non est genitum, non est mortale.

CAPVT XXXII.

Quid est Oppositio?

Oppositio est pugna enunciationum, in affirmando & negando. Quanam enunciationes dicuntur pugnare?

Quae idem, de eodem, secundum idem, ad idem, eodem modo, et eodem tempore, affirmant et negant.

Quotuplex est oppositio enunciationum?

Duplex: Contrarietas, et contradictio.

Quid est contrarietas?

Contraries

Contrarietas est oppositio inter duas universales: ut, Omnis homo est justus, nullus homo est justus.

Quæ est regula contrariorum?

Enunciationes contrarie possunt simul esse falsæ, non simul veræ.

Quid est *contradictio*?

Contradictio est oppositio inter universalem et particularem: ut, Omnis homo est justus, Non omnis homo est justus: nullus homo est justus, Alquis homo est justus. Vel inter duas singulares: ut, *Aristoteles* fuit justus, *Aristoteles* non fuit justus.

Quæ est regula contradicentium?

Enunciationum contradicentium altera semper vera est, altera semper falsa.

An non aliæ species *Oppositionum* vulgo tribuuntur enunciationibus?

Ita.

Quæ?

Subcontrarietas, et oppositio indefinita.

Quanam dicuntur enunciationes *subcontrariæ*?

Due particulares, quarum altera affirmat, altera negat: ut, Alquis homo est justus, alquis homo non est justus.

Quæ dicuntur *indefinitè oppositæ*?

Due enunciationes indefinitæ, quarum altera affirmat, altera negat: ut, Homines sunt justi, homines non sunt justus.

Quæ

Quæ est regula veritatis in hisce enun-
ciationibus?

Enunciationes subcontrariæ, et indefinitæ oppositæ pos-
sunt esse simul veræ, non simul falsæ.

Cur non recensuisti, subcontrarieta-
tem et oppositionem indefi-
nitam inter species op-
positionum.

Quia enunciationes subcontrariæ et indefinitæ non sunt re-
veræ oppositæ, sed videntur tantum. Possunt enim
simul esse veræ.

FINIS.

SYNO

Synopsis
LOGICÆ
LIBER SECVNDVS
CAPVT I.

Absoluta est prima pars Logicæ, quæ agit the-
matibus, eorumque variis affectionibus: venia-
mus ad partem alteram, in qua dixisti agi
de instrumentis, quibus themata tra-
ctanda sunt.

Quot sunt ergo ejusmodi instrumenta?

QUATUOR: definitio, divisio, syllogismus,
& methodus. Ex quibus definitio & divisio in-
seruiunt tractandis thematibus simplicibus; syllo-
gismus, complexis; methodus, utriusque.

Quæ est

Quæ est materia, ex qua hæc instru-
menta consciuntur?

Affectiones thematum simplicium. Ex his enim definitiones
et divisiones formantur: hinc argumenta petuntur syllo-
gismis: hæc denique debito ordine disposita methodum
constituunt.

Quid est *definitio*?

Definitio est ratio explicans quid sit id, quod queritur.

Quoruplex est *definitio*?

Duplex alia nominis, alia rei.

Quid est *definitio nominis*?

Quæ nominis significationem explicat.

Quot modis explicatur nominis
significatio?

Tribus modis: 1. notatione, sive etymologia: ut, Triangulum
est, quod habet tres angulos: 2. voce conjugata: ut, Qualitas
est a qua quales aliqui dicuntur: 3. denique, voce synonymâ
notiore, ut, Bovinator est tergiversator, Huc pertinent le-
xica.

CAPVT ¶¶.

Quid est *definitio rei*?

Quæ

Quæ explicat, quid res ipsa sit.
Quomodo dividitur?

In perfectam, et imperfectam.

Quam vocas definitionem perfectam?

Quæ rei essentiam attributis essentialibus explicat perfecte?
ut, Homo est animal rationale.

Quot sunt leges perfecte definitionis?

Sex.

Enumera?

I. Definitio perfecta debet esse brevis.

II. Debet esse perspicua.

III. Debet cum definito reciprocari.

IV. Debet esse affirmata.

V. Debet sine copulatione aut disjunctione partium proponi.

VI. Debet constare ex attributis prioribus et notioribus naturæ; atque adeo ex indemonstrabilibus.

Quibus partibus constat definitio perfecta?

Genere et differentia.

Ut dege-

Ut de genere nihil dicam, unde petitur
differentia?

Differentia substantiarum petitur a forma, et cum forma si
ignota, proprietas adhibetur loco forma. Differentia acciden-
tium sumitur a subjecto, objecto, causa efficiente, aut finali.

Quomodo definiuntur accidentia pro-
pria?

Genere, subjecto et causa proxima: eaque vel efficiente, ut,
Eclipsis est defectus luminis in luna ob terram inter solem
et Lunam interpositam: vel finali, ut, Appetitus est facultas
naturalis in animali, ad consequendum quod sibi bonum, et
vitandum, quod sibi malum videtur: vel de migne utraque, ut,
Respiratio est attractio et expulsio aeris reciproca, a pulmo-
nibus facta ad cordis refrigerium.

Quomodo definiuntur accidentia
communia?

Variis modis, ex quibus hi sunt precipui.

- I.** Definiuntur genere et subjecto: ut, Similitudo et curvitas nasi.
- II.** Genere et objecto: ut, Physica est scientia corporis naturalis.
- III.** Genere et fine: ut, Grammatica est ars bene loquendi.
- IV.** Genere, objecto, et fine, ut, Liberalitas est virtus servas
moderatem in eroganda et accipienda pecunia.
- V.** Genere et causa efficiente: ut, Arbor est color ortus ex prado-
minio

minio perspicui.

CAPVT *st st st & st*

Quid est definitio imperfecta?

Quæ rei essentiam non explicat attributis essentialibus, aut saltem non explicat perfectè: eaque proprio vocabulo Descriptio dicitur.

Quando adhibetur imperfecta definitio?

- I.** Quando res ipsa non capit perfectam definitionem.
- II.** Quando nos rei essentiam non percipimus.
- III.** Quando desunt idonea vocabula, quæ in perfecta definitione requiruntur.
- IV.** Quando aliorum captui definitio attemperanda est.
- V.** Denique, quando proposita definitione alios delectare magis, aut movere volumus, quam docere.

Quæ res respiciunt perfectam definitionem?

- I.** Res infinitæ: ut, Deus.
- II.** Quæ non habent veram essentiam: ut, privationes.
- III.** Quæ non habent unam essentiam: ut, entia concreta & aggregata.
- IV.**

IV. Quæ non habent essentiam perfectam: ut, partes, principia rerum, res infirmæ.

V. Summa genera.

VI. Individua.

Quarum rerum essentiam non possumus assequi?

Quæ non incurrunt per se in sensus nostros: ut, substantiæ cum corporeæ, tum incorporeæ.

Quot modis formatur definitio imperfecta?

Septem modis potissimum.

Enumera hos modos?

- I.** Cum accidens proprium definitur solâ causâ externâ: ut, Eclipsis est interpositio terræ.
- II.** Cum definitur genere et subjecto: ut, Eclipsis est defectus luminis in luna.
- III.** Cum res aliqua definitur genere et proprietate una aut pluribus: ut, Canis est bestia latrans.
- IV.** Cum res definitur enumeratione partium aut specierum: ut, Logica est ars definiendi, dividendi, argumentandi, et ordinandi.
- V.** Cum res definitur remotione oppositi: ut, virtus est vitium fugere.
- VI.** Cum relatum definitur correlato: ut, Dominus est qui habet servum.
- VII.**

VII. Cum res definitur coacervatione circumstantiarum: ut Homo est animal bipes, implume, erecto vultu, manibusque praeditum.

CAPVT V.

Quotuplex est *divisio*?

Duplex, alia nominis, alia rei.

Quid est *divisio nominis*?

Enumeratio significationum homonymi vocabuli, aut distinctio ambiguae sententiae: ut si quis recenseat significationes *iuris*, aut distinguat hanc orationem, Ajo te Aeacida Romanos vincere posse. Haec improprie *divisio* appellatur: rectius distinctio dicitur.

Quid est *divisio rei* sive *divisio proprie dicta*?

Divisio est explicatio totius per partes.

Quomodo distribuitur?

Eodem modo quo totum. Ac primo in *divisionem* totius per se, et in *divisionem* totius per *accidens*.

Quotuplex est *divisio per se*?

Quadruplex: vel enim dividitur genus in species: ut, animal in hominem et bestiam; vel definitum in partes definitas: veluti cum homo, sive humana essentia dividitur, sive res solvitur in animal et rationale, vel compositum in materiam et formam.

et formam: ut, homo, in corpus et animam rationalem: vel denique integrum in sua membra: ut, homo in caput, pectus, ventrem, artus, etc.

Quotuplex est *divisio per accidens*?

Item quadruplex: vel enim dividitur causa per effecta: ut, Plantae aliae calefaciunt, aliae frigefaciunt: vel effectum per causas: ut, Testimonia alia sunt divina, alia humana: statuae aliae sunt ex aere, aliae ex marmore: supellex alia est ad ornatum, alia ad usum, etc: vel subjectum per adjuncta: ut, Homines alii sunt liberi, alii servi: vel adjunctum per subjecta: ut, Morbi alii corporis sunt, alii animi.

Quot sunt *leges* bonae *divisionis*?

Septem potissimum.

Enumera omnes.

- I. Partes debent in toto consentire.
- II. Et inter se opponi.
- III. Partes proximae et immediatae semper sumendae sunt in *divisione*, non remotae.
- IV. Partes singulae minus continere debent, quam totum.
- V. Universae, neque plus neque minus.
- VI. *Divisio* debet constare partibus paucissimis, et, si commode fieri possit, duabus.
- VII. Modus dividendi adhibendus est, ne subdivisionum numerus excresecat nimium.

Capitulum.

CAPVT V^{st.}

Quid est syllogismus?

Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positio, di-
versum quid a positio, propter ea quae posita sunt, necessa-
rio sequitur.

Quot modis consideratur syllogismus?

Duobus modis: vel enim consideratur absolute, ac ratione
formae, vel relate ad conditiones materiae, ac varios effectus.

Prior consideratio, quot hnt partes?

Tres: vel enim agendum est de genesi, sive ratione struendi
syllogismum: vel de *επινοια*, sive ratione inveniendi argu-
menti, vel denique de imperfectis speciebus syllogismi.

Quanam st in genesi spectanda?

Materia, tum remota, tum proxima, et forma.

Qua est remota materia syllogismi?

Tres termini: minor, major, et medius.

Quis est minor terminus?

Subiectum quaestiois.

Quis major?

Pradicatum

Figura est legitima dispositio medii cum partibus quæ-
stionis.

Quid est modus?

Modus est legitima propositionum secundum quantita-
tem et qualitatem determinatio.

Quotuplices sunt modi?

Duplices: alii universales, alii singulares.

Quos vocas universales?

In quibus utraque vel altera propositionum præmissarum
est universalis.

Quos singulares?

In quibus utraque præmissarum est singularis.

CAPVT Vst st.

Quot sunt figurae?

TRes.

Quæ est prima figura?

In qua argumentum maiori termino subicitur, et de mi-
nore prædicatur.

Quæ secunda?

In qua argumentum de utroque termino prædicatur. *Quæ*

Quæ tertia?

In qua argumentum utriusque termino subicitur.

Quot sunt universales in prima figura?

Quatuor: Barbara, celarent, darî, ferio.

Quot in secunda?

Item quatuor: Cesare, camestres, festino, baroco.

Quot in tertia?

Sex: Darapti, felapton, disamis, dahisi, bocardo, ferison.

Quid sibi volunt vocales harum vocum?

Indicant quantitatem et qualitatem Propositionum, quibus præfiguntur. Idque hoc modo.

Asserit **A**, negat **E**, verum generaliter ambo.

Asserit **I**, negat **O**, sed particulariter ambo.

Da exempla in singulis modis:
ac primum primæ figuræ.

Barbara

Bar- Omne animal sentit:
ba- Omnis homo est animal:
ra- Ergo omnis homo sentit.

Ce- Nullum animal est lapis:
la- Omnis homo est animal:
rent. Ergo nullus homo est lapis.

Da- Omnis color est visibilis:
ri- Aligua qualitas est color:
l. Ergo aliqua qualitas est visibilis.

Fe- Nullum vitium est positum in medio:
ri- Aliquis habitus est vitium:
o. Ergo aliquis habitus non est positus in medio.

Da exempla secunda figura.

Ce- Nullus dives est egenus:
a- Omnis avarus est egenus:
re. Ergo nullus avarus est dives.

Ca- Omne animal est mortale:
e- Nullus angelus est mortalis:
tres. Ergo nullus angelus est animal.

Festino.

[Faint, mostly illegible text in a medieval script, likely a commentary or a list of examples, written in a single column on the left page.]

Fes-	Nullum animal est planta:
ti-	Quoddam vivens est planta:
no.	Ergo quoddam vivens non est animal.
Ba-	Omnis homo est animal:
ro-	Quoddam vivens non est animal:
co.	Ergo quoddam vivens non est homo.
Da exempla tertiæ figuræ.	
Da-	Omnis virtus est ardua:
rap-	Omnis virtus est honesta:
ti.	Ergo aliquid honestum est arduum.
Fe-	Nullus lapis vivit:
lap-	Omnis lapis descendit naturaliter:
ton.	Ergo aliquid, quod naturaliter descendit, non vivit.
Dis-	Aliquis homo furit:
am-	Omnis homo est animal rationale:
is.	Ergo aliquid animal rationale furit.
Da-	Omnis avarus eger:
ti-	Quidam avarus est locuples:
i.	Ergo quidam locuples eger.

Bocardo

Bo-
car-
do.

Aliquid corpus non est corruptibile:

Omne corpus est compositum.

Ergo aliquid compositum non est corruptibile?

Fe-
ris-
on.

Nulla virtus adfert miseriam:

Quædam virtus est molesta:

Ergo quoddam molestum non adfert miseriam.

Da etiam exempla modorum singula-
rium in unaqueque figura.

In prima figura.

Messias debuit crucifigi:

Jesus est Messias:

Ergo Jesus debuit crucifigi.

In secunda figura?

Præceptor Alexandri fuit Stagirita:

Plato non fuit Stagirita:

Ergo Plato non fuit præceptor Alexandri.

In tertia figura.

Judas fuit impius:

Judas

Regulae Syllogismi
CAPVT V
Quibus fundamētis nititur necessi-
tas consecutionis in syllogismis
universalibus.
SYLlogismi affirmantes nituntur regulā de Omni:
negantes, regulā de Nullo.
Quæ est regula de omni?
Quicquid de aliquo universali universaliter affirmatur, id
affirmatur etiam de iis quæ sub illo continentur: Ex: gr:
de omni homine affirmatur animal: sub homine continetur
Petrus, Paulus, etc: ergo de his quoque affirmatur animal.
Quæ est regula de nullo?
Quicquid de aliquo omni negatur universaliter, id negatur etiam
de omnibus iis quæ sub illo continentur, Ex: gr: lapis negatur
de omni animali: sub animali continetur homo, equus, leus,
etc: ergo de his quoque negatur lapis.
Quo fundamento nituntur syllogismi singulares?

Judas fuit Apostolus.

Ergo quidam Apostolus fuit impius.

CAPVT VI

Quibus fundamētis nititur necessi-
tas consecutionis in syllogismis
universalibus.

SYLlogismi affirmantes nituntur regulā de Omni:
negantes, regulā de Nullo.

Quæ est regula de omni?

Quicquid de aliquo universali universaliter affirmatur, id
affirmatur etiam de iis quæ sub illo continentur: Ex: gr:
de omni homine affirmatur animal: sub homine continetur
Petrus, Paulus, etc: ergo de his quoque affirmatur animal.

Quæ est regula de nullo?

Quicquid de aliquo omni negatur universaliter, id negatur etiam
de omnibus iis quæ sub illo continentur, Ex: gr: lapis negatur
de omni animali: sub animali continetur homo, equus, leus,
etc: ergo de his quoque negatur lapis.

Quo fundamento nituntur syllogismi singulares?

Regula

Regula Proportionis.

Qua est regula Proportionis?

Quaecumque in uno tertio singulari conveniunt, ea quoque inter se conveniunt. Ex: gr. Davidi conveniunt fuisse Prophetam, et fuisse homicidam: hinc sequitur, aliquem Prophetam fuisse homicidam; aut, aliquem homicidam fuisse Prophetam. Vel sic, Quorum duorum unum alicui tertio singulari convenit, alterum non convenit; ea quoque inter se non conveniunt. Ex: gr. Aristoteli convenit fuisse Philosophum, non convenit fuisse Atheniensem: hinc sequitur, aliquem Philosophum non fuisse Atheniensem; aut, aliquem Atheniensem non fuisse Philosophum.

An omnes syllogismi dictis fundamentis conformes sunt?

Omnino. Qui enim ab hisce fundamentis dissentiunt, non syllogismi sunt.

Unde cognoscis discrimen syllogismorum et paralogismorum?

Ex quibusdam legibus, quarum aliqua communes sunt omnibus figuris, aliqua singulis peculiares.

Quanam sunt leges communes?

I. In syllogismo non debent esse plures termini, nec pauciores tribus.

II.

- II. Non debet ee plus aut minus in conclusione, quam fuit in premissis.
- III. Medium non debet ingredi conclusionem, neque totum, neque ex parte.
- IV. Extrema ita collocanda sunt in conclusione, ut erant sita in premissis.
- V. Ex duabus negantibus nihil concluditur.
- VI. Non etiam ex duabus particularibus: sed bene ex duabus singularibus.
- VII. Conclusio sequitur partem debiliorem: hoc est, si altera premissarum negata est, conclusio quoque debet esse negans: et si altera premissarum est particularis, conclusio quoque est particularis.

Qua sunt leges speciales

- I. Major prima figura debet esse universalis, et minor affirmans.
- II. Major secunda figura debet esse universalis, et altera premissarum negans.
- III. Minor tertia figura debet esse affirmans, et conclusio particularis.

CAPVT XLX.

An syllogismi omnium figurarum sunt aequi perfecti?

Minime. syllogismi prima figura ceteris perfectiores sunt. *Quas*

Quas ob causas?
Primo, quia in ea concludi possunt omnia genera problematum, affirmantia, negantia, universalia et particularia: cum in secundâ figurâ tantum negantia concludi possunt, et in tertiâ, tantum particularia. Deinde, quia in primâ figurâ apparet necessitas sequela syllogisticae, et regula de omni et de nullo, quae in cæteris figuris non ita liquido conspiciuntur.

Cur ergo non semper adhibentur
syllogismi in prima figura?

Quia, licet hi syllogismi cæteris meliores sint evidentia sequela, conditio tamen materiæ et saepe ratio cinantem trahit ad secundam, aut ad tertiam figuram.

CAPVT X.

Satis dictum de genesi, sive de ratione struendi syllogismos: quia in re consistit *ἐννοεῖα*, sive ratio inveniendi medii?

UT medium idoneum eligatur ad conclusionem in qualibet figura et modo colligendam. Id verò quomodo fieri debeat, ex institutionibus petendum est.

CAPVT X. st.

Pergamus

Pergamus ergo ad tertium
membrum nostri instituti. quor
sunt species imperfecti syllo-
gismi?

Septem præcipue: inductio, enthymema, exemplum, syllo-
gismus hypotheticus, syllogismus disjunctivus, dilemma,
et sorites.

Quid est inductio?

Inductio est argumentatio, in qua ex individuis colligitur spe-
cies, aut ex speciebus genus, aut ex partibus totum.

*Illustra singulos modos singulis
exemplis?*

Ex individuis species colligitur hoc modo: Abel, Enoch, Noach,
Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Moses, Gedeon, Samson, Sa-
muel, David, alique multi, non aliter placuerunt Deo, quam
per fidem; ergo sine fide impossibile est Deo placere. Ex
speciebus colligitur genus hoc modo: Milites, mercatores, a-
gricola, opifices, homines eruditi, non sunt sua sorte contenti,
ergo nullum genus hominum sua sorte contentum est. Ex parti-
bus colligitur totum hoc modo: Libri Moysi, Prophetarum, E-
vangelistarum et Apostolorum sunt divina autoritas; ergo
tota S. Scriptura est divina autoritas.

*An inductione omnia individua, species,
aut partes enumeranda sunt?*

Ans.

ergo vitium est vitandum, et erit plenus syllogismus hypotheticus.

Quid est exemplum?

Exemplum est inductio imperfecta, in qua ex uno singulare colligitur universale, ut ex eo aliud singulare sequatur: ut, Bellum Sylla et Mariae fuit reipublicae perniciosum; ergo bella civilia sunt Reipublicae perniciose; ac proinde etiam bellum Caesaris et Pompeii.

CAPVT X^o s^o s^o

Quid est syllogismus hypotheticus?

Cuius maior est hypothetica: ut, Si Deus est, mundus regitur providentia: Atqui Deus est: Ergo mundus regitur providentia.

An non etiam minor potest esse hypothetica?

Ita: sed hoc fit, cum ipsa quaestio est hypothetica, quales syllogismi categorici & qui pollent.

Vnde dignoscitur, sintne syllogismi hypothetici boni an vitiosi?

Ex hac regula: Ex syllogismo hypothetico si boni sunt, qui procedunt a positione antecedentis, ad positionem consequentis, vel a

vel a remotione consequentis ad remotionem antecedentis. Ut,
Si homo est animal sentit: Argui homo est animal: Ergo homo sentit.
Vel sic, Si lapides vivunt, nutriuntur: Argui lapides non nutriuntur:
Ergo lapides non vivunt. Qui procedunt a remotione antecedentis
ad remotionem consequentis, vel a positione consequentis
ad positionem antecedentis, vitiosi sunt. Ut si planta est animal
vivit: Argui planta non est animal: Ergo planta non vivit. Vel sic,
Si planta est animal, planta vivit: Argue planta vivit: Ergo planta
est animal.

Quomodo revocantur syllogismi hypothetici ad **Categoricos**?

Syllogismi hypothetici, in quibus idem est subjectum antecedentis
et consequentis, fiunt categorici, abjecta conditione Si, et communi
antecedenti et consequenti subjecto. Ut, Si ego sum pius,
ego sum beatus. Argui sum pius. Ergo. Categorice sic
argumentabor: Omnis pius est beatus: Ego sum pius. Ergo.

Quid si non subjectum, sed predicatum antecedentis et consequentis
idem sit?

Major hypothetica convertenda est in relativam. Ex: gr. sit
syllogismus hypotheticus, Si Abraham iustificatus est ex
fide, nos quoque ex fide iustificabimur: Argui Abraham &c.
fiatque huius syllogismi major relativa, erit syllogismus categoricus,
hoc modo: Quomodo Abraham iustificatus est,
eodem modo nos iustificabimur: Argui Abraham, &c.

Quid si neque subjectum, neque predicatum

dicatum antecedentis et consequentis
idem sit?

Syllogismus hypotheticus a se poterit fieri categoricus. Ex:
gr. hic syllogismus, Si ex lege iustitia, Christus frustra mortuus
est: Sed ex lege iustitia Ergo, &c. difficulter fieri potest categoricus.

Quid est syllogismus **disiunctivus**?

Cujus major est propositio disiunctiva.

Quotuplex est?

Duplex: bimens, vel plurium membrorum.

Quomodo formatur **bimens**?

Vel a positione alterutrinus membri proceditur ad eversionem
alterius, vel ab eversione alterutrinus, ad positionem alterius:
ut, Aut dies est, aut nox: sed dies est, ergo non est nox: vel,
sed nox est, ergo non est dies: vel sed non est dies, ergo nox:
vel, sed non est nox, ergo dies.

Quomodo formatur syllogismus
disiunctivus **plurium membrorum**?

Ceteris membris sublatis, quod reliquum est, concluditur: ut,
Aut ver est, aut aestas, aut autumnus, aut hyems. Sed neque
ver est, neque aestas, neque hyems: Ergo est autumnus.

Quid si ambobus, vel omnibus membris
sublatis: tollitur totum?

Et

Est syllogismus ab enumeratione partium: ut, Qui injuriam facit, id facit aut furto, aut adulterio, aut contumelia, aut alio aliquo modo: Argui nemo sua furatur, nemo se ipsum adulteratur, nemo se ipsum afficit contumelia: Ergo nemo sibi facit injuriam.

CAPVT X^o st. st. st. er XIV.

Quid est dilemma?

Dilemma est argumentatio duorum membrorum, quorum utrumque adjunctum habet incommodum; ut, Si ducenda est uxor, aut pulchra ducenda aut deformis: si pulchram ducis, eris sollicitudini; si deformem, eris fastidio.

Quot modis est dilemma infirmum?

Duobus modis: nempe si membra non sint immediate opposita, aut si non satis gravi incommodo urgentur. Vtrique modo infirmum est dilemma propositum. Nam inter pulchritudinem, et extremam deformitatem, medium aliquod interpositum est, et non necesse est, ut aut pulchritudo sollicitudinem maritus, aut deformitas fastidium pariat.

Quid est sorites?

Sorites est argumentatio constans multis propositionibus, ita collocatis ut predicatum propositionis precedentis, fiat subiectum sequentis, indeque predicatum ultimum de primo subiecto concludatur: ut, Quos Deus præcognovit, eos prædestinavit; quos prædestinavit, vocavit; quos vocavit, justificavit. &c.

CAPVT XV.

Atque hactenus de syllogismo absolute ac ratione forma considerato.

Quomodo dividitur syllogismus ratione materia?

IN syllogismum dialecticum, apodicticum sive demonstrativum, et sophisticum sive fallacem.

Quid est syllogismus *dialecticus*?

Syllogismus dialecticus est syllogismus generans opinionem, aut alium quemlibet assensum præter scientiam.

Quanam spectanda sunt in syllogismo dialectico?

Quæstiones sive problemata, propositiones, et inventio argumentorum.

Quales debent esse quæstiones sive problemata dialectica?

Nihil refert si vera sint si falsa, si probabilia si paradoxa, si necessaria si contingentia; modo pietati, bonis moribus aut sensui communi non adversentur. Neque enim disputandum est,
an Deo

an Deus sit colendus, an parendum sit magistratui; quia illud pie-
tati, hoc bonis moribus contrarium est: neque, an nix sit alba, quia
illud cum sensu pugnat.

Quotuplicia sunt problemata?

Duplicia: alia realia, alia notionalia.

Qua vocas realia?

In quibus attributum est vera res: ut, An Logica sit ars? An iusti-
ficemur operibus.

Qua notionalia?

In quibus attributum est notio aliqua aut terminus artis: ut, An ars
sit genus Logica? An opera sint causa justificationis nostrae co-
ram Deo.

**Quomodo dividuntur problemata re-
alia?**

In absoluta, et comparata.

Qua vocas absoluta?

In quibus quaeritur, an attributum subjecto conveniat nec-ne: ut,
An gloria sit in bonis numeranda.

Qua comparata?

In quibus, propositis duobus pluribusve subjectis, quaeritur utri
magis, vel cui maxime conveniat attributum: vel in quibus pro-
positis duobus pluribusve praedicatis, quaeritur, utrum magis,
vel quodnam maxime subjecto in sit: ut, Sit ne virtus anglo-
rum.

ria magis in bonis numeranda? Fueritne Alexander fortior an
temperantior?

*Quales debent esse propositiones
Dialecticae?*

Propositiones Dialecticae debent esse certae, aut saltem probabi-
les, non paradoxe.

Quid est probabile?

Quod videtur omnibus, vel plerisque, vel sapientibus: atque iis vel
omnibus, vel plerisque, vel nobilissimis ac celeberrimis

Quid est Paradoxum?

Quod verum est praeter opinionem vulgi.

CAPVT XV^{us}.

*Quanam requiruntur ad inventionem
argumentorum dialecticorum?*

Locus et regula.

Quid est locus?

Locus est, sedes et nota quaedam communis, cuius admonitu in-
venitur argumentum.

Quid

Quid est regula sive **canon**?

Canon est propositio, continens rationem consequentia syllogismi
dialectici.

Quomodo dividuntur argumenta dia-
lectica?

In artificialia et inartificialia, sive testimonia.

Vnde petuntur argumenta artificialia ad
confirmanda aut refellenda problema-
ta notionalia?

Ex definitione aut proprietate notionis, sive affectionis, de qua
in problemate quaeritur. Sic probes, Aerem non esse genus
venti, quia aer non predicatur de vento in quaestione, qua qua-
eritur, quid sit.

Vnde petuntur argumenta artificialia ad
confirmanda aut refellenda problema-
ta **realia**?

Ex affectionibus subjecti aut predicati. Ea enim sunt horum
argumentorum loci.

Quomodo dividuntur argumenta ar-
tificialia problematum realium?

In

In absoluta, et comparata.

Quomodo dividuntur *absoluta*?

In consentanea, et dissentanea.

Quanam dicuntur argumenta *consentanea*?

Quae cum aliqua parte quaestionis consentiunt.

Quotuplicia sunt ea?

Duplicia: vel enim a nomine sumuntur, vel a re ipsa.

Quot sunt loci argumentorum, quae sumuntur a nomine?

Duo: etymologia sive notatio, et conjugata.

Quot sunt loci argumentorum, quae sumuntur a re ipsa?

Novem: definitio, genus, species, totum, pars, causa, causalum, subjectum, et adjunctum.

Quot sunt loci argumentorum *dissentaneorum*?

Quinguae: disparata, contraria, relative opposita, privative opposita, et contradicentia.

Quot

Quot sunt loci argumentorum compa-
ratorum?

Quingue etiam: majus, minus, par, simile, et dissimile.

Quotuplicia sunt testimonia?

Duplicia: alia divina sunt, alia humana.

CAPVT XVII. & XVIII.

Ostende aliquot exemplis, quomodo ex his
locis argumenta peti debeant ad con-
firmanda aut refellenda problemata re-
alia?

Cum sic argumentor: Non est de meotum, ergo non est mu-
tum, argumentum petitur est ab etymologia: Homo sum
humani nihil a me alienum puto, a conjugatio. Logica est habi-
tus cum recta ratione effectivus, ergo est ars, a definitione:
Homo debuit contemplari caelestia, ergo debuit creari erecto cor-
pore, a fine: Fugit, ergo est in culpa, a signo: Iustus servat leges,
ergo iustus transgreditur leges, a contrariis: Deus dat vitam ho-
minibus ergo dabit victum, a maiori. Canones ad unumquemque locum
pertinentes peti debent ex institutionibus plenioribus.

CAPVT XIX. & XX.

Hæc

Hæc sunt exempla problematum absolu-
torum: declara porro quomodo confor-
mentur aut resallantur problemata com-
parata?

ARgumenta ad confirmanda aut refellenda Problemata
comparata, petuntur ex iisdem locis, canonibus absolutis, quatenus
illud fieri potest, in comparatos commutatis: Ex. gr. sicuti proba-
ri potest, Deum esse bonum quia eius opera sunt bona, ducto ar-
gumento ab effectibus, ita quoque concludi potest, Deum infinitis
modis meliorem esse creaturis, quia illius opera infinitis modis
meliora sunt quam opera creaturarum. Quia autem canones absolu-
ti non semper possunt mutari in comparatos, necesse est singulis locis
adungi canones peculiare, quibus comparata problemata proban-
da sint: sed hi etiam ex institutionibus petendi sunt.

CAPVT XX.

Cum ergo satis dictum sit de syllogismo
dialectico, pergamus ad demonstratio-
nem.

Quid est demonstratio?

DEmonstratio est syllogismus scientiam pariens.

Quomodo dividitur demonstratio?

In

In demonstrationem $\tau\theta\delta\iota\theta\tau\iota$ sive cur res sit, et demonstratio-
nem, $\tau\theta\delta\tau\iota$, sive quod res sit.

Quid est demonstratio cur res sit?

Quæ non solum probat rem esse, aut non esse, sed etiam reddit cau-
sam, cur res sit, aut non sit.

Quid est demonstratio quod res sit?

Quæ solum probat rem esse aut non esse.

Vnde petita est differentia harum
specierum?

A *sic*. Iam enim demonstrationis est scientia, atqui scientia
dividitur in scientiam $\tau\theta\delta\iota\theta\tau\iota$, sive cur res sit, et in scienti-
am, $\tau\theta\delta\tau\iota$, sive quod res sit.

Quid est *scientia* cur res sit?

Est cognitio diadētica, quā cognoscimus causam, propter quam
res est, esse illius rei causam, nec posse eam rem aliter se habere.

In quo differt hæc scientia a scientia
quod res sit?

Scientia $\tau\theta\delta\tau\iota$, sive quod res sit, non gignitur ex causa, propter quam
res est, hæc est, ex causa proxima; sed ex effectu, aut ex cau-
sa tantum remota.

(*cap. xxi*)

CAPVT XXst.

Quot sunt partes demonstrationis cur
res sit?

TRes: subjectum, affectio demonstranda, et causa quæ
est medium demonstrationis. Ex subjecto et affectione constat
quæstio, ex causa cum subjecto et affectione seorsim combinata
fiunt præmissæ, sive principia demonstrationis.

P Quanam sunt in his spectanda?
Præcognitiones, et cognitiones.

Quanam sunt præcognoscenda?
De tribus terminis, sive partibus demonstrationis, præcognoscen-
dum est, quid significet nomen: de subjecto et causa, etiam an
sint: de principiis, quod vera sint: de affectione demonstrata,
quod sit: deque conclusione, quod vera sit.

CAPVT XXst.

Quotuplices conditiones spectanda
sunt in demonstratione?

TRiplices: alie ad quæstionem pertinent, alie ad causam
sive

sive mediam, alia denique ad praemissam sive principia.

An igitur non omnis quaestio admit-
tit demonstrationem?

Non omnis, sed ea solum, quae vera est, et veritatis suae certam
causam habet, veluti cum accidentia propria praedicantur de sub-
jecto: ut, Homo est capax scientiae: Luna patitur eclipsin: Hu-
mor oculi crystallinus debet esse coloris expleo.

Quanam igitur respuunt demonstratio-
nem?

Primo propositiones, in quibus definitio aut partes definitionis pra-
dicantur de definito: ut, Homo est animal, aut rationalis: virtus
est habitus, etc. Ejusmodi enim propositiones immediatae sunt
nullamque causam habent suae veritatis. Deinde propositio-
nes, in quibus accidentia fortuita et mutabilia praedicantur de
subjecto: ut, Homo ambulat, aegrotat, etc. haec enim certam cau-
sam non habent.

Quale debet esse medium demonstra-
tionis?

Causa proxima affectionis.

Quid vocas hoc loco causam proxi-
mam?

Qua posita, effectum ponitur, et qua sublata, tollitur: atque adeo
in qua mens acquiescit.

Ex quo

Ex quo genere causarum petitur
hac causa proxima?

Ex genere cause efficientis, aut finalis.

Quomodo dividitur causa efficiens
proxima, qua medium demonstra-
tionis esse potest?

In internam, et externam.

Quam vocas causam efficientem
internam?

Qua est in eodem subjecto, in quo est effectum.

Quam vocas *externam?*

Qua non est in eo subjecto, in quo est effectum.

Da exempla demonstrationis, ac primo e-
xemplum a causa efficiente interna.

Omne rationale est capax scientiae.

Omnis homo est rationalis.

Ergo omnis homo est capax scientiae.

Da

Da exemplum demonstrationis à causa efficiente externa.

Quod à solis radiis objecta terra nequit illustrari, id patitur eclipsin luminis à sole accepti.

Luna nequit à solis radiis objecta terra illustrari.

Ergo luna patitur eclipsin, &c.

Da exemplum à causa finali.

Quod debet colores omnes admittere, id debet esse ex ptes coloris.

Humor oculi crystallinus debet omnes colores admittere.

Ergo humor oculi crystallinus debet esse ex ptes coloris.

An medium demonstrationis non debet esse causa proxima subiecti?

Sic quidem aliquando, ut causa efficiens proxima predicati, sit etiam forma subiecti; verum illud neque necessarium est, neque perpetuum.

CAPVT XXIIII

Quot sunt conditiones spectandæ in

in præmissis, sive principijs demonstrationis. Quinq; Requisitæ enim primo ut sint necessario Vra, de quodam necessitate summa ac reciproca. Deinde ut sint immediata ad qd prima. Tertio, ut sint causa conclusionis. Quarto, ut sint notiora, quinto, ut sint priora conclusioni.

Quanam proprietas sequitur ex his conditionibus?

Principia sunt oiketa & deiergeta, i.e. propria ei quæ demonstratur, hoc est, non heterogenea, neque communia.

Quanam dicuntur principia heterogenea? Quæ ex alia scientia prædicta sunt: veluti si quis ad probandas Propositiones Physicas, adhibeat principia Mathematica.

Quanam vocas communia? Quæ pluribus scientijs accommodari possunt.

Quomodo dividuntur principia?

In Axiomata, & Theores.

Quid est Axioma?

Axioma est principium, cuius veritas, cognita scædne vocabulorum, & omnino potest ignorari, ut: Nihil potest simul esse & non esse. Totum est majus sua parte.

Quid est

Quid est Thesis?
Thesis est principium, cuius veritas, non ex sola
capitulum significatio cognita, sed ex sensuum ju-
dicio, aut quodlibet declaratione immotescit.

Quotuplex est Thesis?

Duplex: Definitio, & Hypothesis.

Quid est Definitio?

Definitio est, quod res sit, nuntiatio, ut: Corpus
humane. Et. Et constat Materiam, Formam, Naturam
et principium. De causa motus est quies, quod in
quo est primo, per se, & non per accidens.

Quid est Hypothesis?

Quia aut res sit, aut non sit enunciatio, ut: Esset
anima, Deus, &c. Et quolibet puncto, ad quolibet
punctum, duci potest recta linea.

CAPVT XXIV

Quotuplex est demonstratio & omni g.

Duplex: Alia n. est ab effectu. Alia a causa
motu. Quam vocas demonstrationem ab effectu?
Qua.

Qua ex effectu sensibilis causa colligitur. Multi, quod
Solido ferius experientis, videtur parietes cubilis sui a
Sole collustrari; inde colligit, solem se dicitur
esse.

Quam pocas demonstratione a causa
remota?

Qua ex causa remota colligitur effectum non est, ut,
Planta non habens animam sensibilis; ergo o testis
est.

Quid est discriminis inter has du-
as species demonstrationis?

Demonstratio ab effectu potest affirmativa, et ne-
gativa, quia effectum cum causa proxima recipiatur,
tunc, eoque potest, causa proxima potest, et subla-
ta, tollitur. Ad demonstratio a causa remota, po-
test esse negativa. Cum enim causa remota la-
tior est effecto, sed idem, ut hinc et sublatum, ef-
fectum tollatur, sed non inde causa potest, effectum. Nam
potest. Recte colligitur, plantas o respirare,
quia o habens animam sensibilis, sed non,
quia tunc: omnia animalia respirare, quia habens
animam sensibilis.

CAPVT XXV

Adde hæc de Syllogismo dialectico & apodichico. Quid est Syllogismus, Sophisticus, sive fallax? Qui ficta præcedit. Ut apparet in Syllogismo dialectico, etiam in gignit.

CAPVT XXVI

Quotuplicia sunt Sophismata?

Duplicia: alia sunt in voce, alia in re.

Quot sunt loci Sophismatum eorum quæ in voce consistunt?

Sex: homonymia, amphibolia, compositio, divisio, prosodia & accentus, & figura dictionis.

Quid est Sophisma homonymia?

Quod oritur ex unius dictionis ambiguitate, ut: Finis rei & illius perfectio: mors est finis vite.

Ergo mors est vite perfectio.

Quomodo solvuntur hæc Sophismata?

Distinctione vocis ambiguae. Ex. gr. in proposito Sophismate vox finis in maiore significat causam finalem, in minore, exitum, ideoque sunt qualiter terminari.

94
Quid est Sophisma amphibolia?
Quod oritur ex ambiguo sensu orationis, cuius singula voces carent homonymia: ut, qui sunt domini sui juris: scilicet quid domini sui, & scilicet sui juris.

Quomodo solvuntur hæc Sophismata?
Distinctione orationis ambiguae. Ex. gr. Voces domini sui; sunt pluralis numeri in maiore propositione, prolatæ ex Angli, in minore, & singularis numeri.

Quid est Sophisma compositionis?

Quod oritur ex conjunctione eorum, quæ dividenda sunt, ut: Duo & tria, & par & impar. Quinque sunt duo & tria: & quinque sunt par & impar.

Quid est Sophisma divisionis?

Quod oritur ex divisione eorum, quæ conjungenda sunt: ut, Planeta sunt septem; Sol est una, & planeta; &, Sol & Luna sunt septem.

Quomodo solvuntur hæc Sophismata?

Distinctione eorum sensuum, quos habet oratio per diversa Partium compositiones, aut divisiones. Ex. gr. in priori exemplo, duo et tria sumuntur dictionem in maiore; in minore conjunctionem. In altero exemplo sumitur vox planeta collectivè in maiore Propositione;

phione; in minore attribuitur.

Quid est sophisma Prosodiæ?

In quo eodem modo pronuntietur, quæ scribuntur d. v. m. modo, and pronuntiant d. v. m. modo, quæ scribuntur eodem modo: ut, Omnis equus est bestia: Omnis ius. et equus; et Omnis ius. et bestia. Similiter si quis confundat leporem cum lepore; amare cum amare; malum cum malum.

Quomodo solvuntur hæc sophismata?

Cum ostenditur, and eodem modo pronuntietur, quæ scribuntur d. v. m. modo, and pronuntiant d. v. m. modo, quæ scribuntur eodem modo.

Quid est sophisma figura dictionis?

In quo ex dictionum similitudine colligitur, eadem est accidentia, and eadem significatio, contrariè. Et si quis ita colligat; Poeta est feminini generis; quia nota est feminini generis; and ardere, vagari, ee actiones; quia agere, urberare, et actiones.

Quomodo solvuntur hæc sophismata?

Quia eadem accidentia, and eadem significatio, in vocibus similibus. Nam, licet, Poeta, et nota, femininè con-ferantur, non dantur signifi, and eorum generis fin-
mon

Non solum etiam verberare, & vapulare, est a mbo
scasus activa, quod si sicut voces terminantur & milly
ma vocibus actus.

CAPVT XXVI

Quot sunt loci sophismatum eorum.
Quae in rebus sunt?

Septem: accidens, dictum simpliciter. Dicitur secundum
autem quod, ignoratio elenchi, consequens, peccatio ejus
quod in gloria piohe. & vulgo per hunc principium, non
causa pro causa, & plures interrogatioes.

Quid est Sophisma accidentis?
Cum colligitur, subiecto conuenire, quicquid est de spaj-
cabo: ut, Homo est species: Socrates est homo: & So-
crates est species. Atus vocat per hunc: Mus est syl-
labum: & syllaba vocat per hunc.

Quomodo solvuntur huiusmodi So-
phismata?
Cum ostenditur id quod de subiecto colligitur, per acci-
dens de predicato. Ut, in primo exemplo fit:
aut ipso per se caput per accidens dicitur de subiecto
suo, ut patet in exemplo per hunc: Exem. gr. Socrates

Socrates est homo, & homo est species, non damen se
quibet, ut Socrates est species, quia species est, dicitur de
hominibus per accidens. Similiter etiam Mus est huius
labris, & mus totus pueri, non damen sequitur, ut
Syllaba totus pueri, quia Syllaba est, contra id
omni & accidens, ac ratione nominis non ratione essentiae.
Quid est Sophisma a dicto simpliciter?
Cum ex eo, quod verum est simpliciter, colligitur aliquid
verum et simpliciter quid: ut. Dextra est abscindenda,
ergo non sum quidem abscindenda. Et in eadem invasione
parva. Homo est mortalis, ergo Passim homi-
nis mortalis est.
Quid est Sophisma a dicto secundum quid?
Cum ex eo, quod secundum quid verum est, colligitur aliquid
quod simpliciter verum: ut. Vinum nocet sobrietati;
ergo vinum estroxum, ideoque fugiendum. Homerus
est Poeta; ergo Homerus est.
Quomodo solvuntur haec Sophismata?
Oratio Discrimine eius, quod simpliciter, et quod se-
cundum quid dicitur.
Quid est Sophisma ab ignorantia elenchij?
Cum conclusio videtur contradicere assertioni respon-
dentis.

deus, sed non contradi-
 ctio, propter conce-
 ptio-
 nem contradi-
 ctionis om-
 issa; ut, si q-
 tus, p-
 ris h-
 o e-
 domi-
 num da-
 vis, con-
 clude-
 red, q-
 m d-
 e-
 fili-
 us da-
 vis, p-
 ce-
 sed igno-
 rante
 elen-
 chi, quia domi-
 num d-
 filium est, non tri-
 bui-
 tur s-
 e-
 secundum idem. Nam domi-
 nus da-
 vis e-
 secundum di-
 nam; filius, secundum hu-
 manam naturam.

Quomodo solvuntur hæc sophismata?

Ostendendo quod conce-
 ptio contradi-
 ctionis om-
 issa
 sit, et quomodo conclusio
 sit ad-
 ver-
 sit in-
 p-
 ma-
 x-
 re, ut p-
 p-
 h-
 o-
 n-
 i-
 negata.

Quid est fallacia consequentis?
 Cum aliqua enunciatio, sub conclusio, ex altera col-
 ligitur, ex qua non sequitur.

Quot modis confingit illud?

Quatuor modis: Primo, cum universalis affirmatio
 convertitur simpliciter: ut si q-
 tus, quia om-
 nis ad-
 iutor blandus est, p-
 det om-
 nis blandus e-
 ad-
 i-
 torem.
 Secundo, cum ex universalis affirmatio-
 ne, colligitur universalis negatio: ut, quicquid e-

Nihilum id habet exnegandi: ergo quod non est
 genitum, id habet principium. Terminus ad minus. 18
 Negans in prima figura, and, quod eodem modo, ad
 ex remotione antecedentis, colligitur remotione conse-
 quentis. Quarto, cum adnegat, praestatur affir-
 matio ex in secunda figura, and, quod eodem
 modo, ad ex positione consequentis, colligitur positio
 antecedentis.

Quomodo paralogismi non videntur
 Sophismata, quia aperte peccant in
 regulas syllogisticas.

Ita est: sed Sophista solent videndi formae occultae.
 Latet, and aliter praemissa suppressione, ut, hi-
 lus est blaneus, ergo est adulator: vel amba-
 gibus orbor; ut, Qui dicitur esse animal, dicitur
 non: Et qui dicitur esse asinus, dicitur esse
 animal: Ergo qui dicitur esse asinus, dicitur
 esse animal. Haec argumentatio quidem habet; ac si hic
 erret, in eo animal: Atque est animal: Ergo in
 es asinus: quod est argumentatio ex analogia affir-
 mationibus in secunda figura. Quomodo

Quomodo solvuntur hæc sophismata?
 Citata regula in qua peccat illatio sophistica.

Quid est sophisma petitiōis ej?
 quod ab initio in quaestione ē?
 Cum aliquid probatur q. d. p. et per aliquid
 quod quæritur ignotum est. ut si quis probet, Ari-
 ma humana ē ex hac ducta, quia generatur
 ex matre parentis: and, Vitiū fieri ex missio-
 ne; quia non filius crepare.

Quomodo solvantur sophisma-
 ta huius loci?
 Ostendendo, necesse mō ē cadere in quaestione,
 and saltem o. esse notius quaestione.

Quid est sophisma non causa
 pro causa?
 In quo id, quod causa o. ē, and causa q. acci-
 dens, pro causa vera, ac per h. obtrahitur: ut
 Vinum melius ē: ergo exterminandum est ex
 Republica.

Quomodo solvuntur sophismata
 huius loci? *ad hunc*

Designatio de Vere causa, a qua p[ro]p[ri]e p[er] se co-
lunt. Ex. gr. in sophismat[is] p[ro]p[ri]e, negando est
consequenti[am]: quia vinu[m] o[mn]i[u]m causa ebrietatis
sed hodie in temperantia, vino abutenti.
Quid est sophisma p[ro]p[ri]e interrogatio[n]is
Cum dicitur, plures in interrogatio[n]e ita p[ro]ponunt, ut
cuius p[ro]p[ri]e p[er] se p[ro]bent: Vbi dicitur quis quidam,
Estne mundus p[ro]p[ri]e & ab[er]r[an]s.
Quo modo solvuntur huiusmodi sophisma-
t[is] Distinctione quaestio[n]is, & responsio[n]is ad singu-
las p[ar]tes applicata. Ex. gr. ad interrogatio[n]e[m]
Id p[ro]p[ri]e dicitur, non o[mn]es respondet, Haec autem non
sed. Mundus p[ro]p[ri]e dicitur, non ab[er]r[an]s.
CAPVT XXVIII
Ad hanc de Syllogismo. Quid
est methodus.
Methodus est apta dispositio rer[um] eod[em] p[ro]p[ri]e
ut quid optime facillimeq[ue] intelligantur, &
memoriae qua[m]vis facillime inhaerant.
Quidnam

[Faint, mostly illegible text in red ink, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Quidnam requiritur ad eam rem?
 Ut mittantur, quae faciunt ad cognitionem sequenti-
 um, aut saltem, quae ceteris facilius intelliguntur.

Quomodo dividitur methodus?
 In Inductivam, & abductivam.

Quam vocas naturalem?
 Ea, quae servatur ordo Naturae, & cognitionis no-
 rae distinctae.

Quot sunt in naturali Metho-
 do observanda?
 Duo potissimum.

Quanam?
 Primo, ut omnes partes sint homogeneae, h. e.
 ut non commisceantur, quae ad diversas discipli-
 nas, aut ad diversas ejusdem disciplinae partes fi-
 nientur. Secundo, ut progressus in illa ab
 universalibus ad particularia, utque partes a his
 transitionibus & deinde connectantur.

Quomodo dividitur methodus naturalis?
 In Syntheticam, & analyticam.

Quid est methodus Synthetica?
 Quae proceditur a principiis simplicissimis ad
 ea, quae ex istis principiis componuntur. Vbi

Vi habet hanc methodo locum?
 In disciplinis speculativis, Physica, Mathematica & Me-
 taphysica. Quid est methodus?

Quid est methodus?
Quod factum in his a fine, propecit ad media proxima
et ab his ad remotiora; unde dicitur e ad prima et simplicissima

Vi habes hæc method, locum
 In artib, & disciplinis Practicis: ut in Grammatica, Rhetorica, Logica, Medicinâ, Architectonica: it in Ethica, Politica, & Oeconomica.
 Vi methodus archidragmæ

Quid est methodus arbitraria?
Quod relicto ordine natura, accommodata ē ad ca-
sus nostrum. Vbi habet hanc methodus locum?

Illi noster mihi, habet hanc methodus locum
 In Oratoria. § Poesij. Oratoribus, n. et Poetis pro-
 filid est, audi drem, rectorem m. ore. Ad eam
 acm opus e. expetio, quod solist. m. consistit in
 omittione, additione, et in oratione. Omitti
 solent, et nocilum v. oratione dicant, and tedi-
 u. paritura auditoribus, si ad causam v. oratione
 § sint. Tum multa adduntur, quod ad causam
 magnopere faciunt, ut audire rectorem
 acciand, ac solitand. Omnia corrigi. Mito ac
 § in oratione sunt, ne ars ad authoritatem
 v. suspecta sit, et asserum impedi ad § sint.
 Anno 1698. Martij Decembris

Arms 1698. Mont Drenth.

LOGICA

ARS DISCENDI VERUM

§. I. Logica est Ars bene utendi ratio-
ne in rerum cognitione, sed ad sui ipsius, *acquirenda,*
quod aliorum institutionem.

§. II. Consistit haec Ars praecipue
in iis considerationibus, quas homines,
circa quatuor principales mentis opera-
tes notaverunt: Perceptionem, Iudicium,
Discursum, & Dispositionem.

§. III. Utitur his considerationibus, &
ad legendum rerum veritates, (non enim hic
est finis Logicae) verum ut certi redda-
mur, rite ne an secus in inquirenda
verum veritate ratiocinati fuerimus.

§. IV. Elicuntur autem haec mentis
operationes naturaliter, & in
dum

Idem melius ab ijs qui nullas Logi-
cæ regulas, qm qui eas didicerunt.

¶ V. Hac itaqz Ars o consilii in
inferendis medijs, ad operationes has
efficiendas, quoniam sola nra nobis
de his ppxit, largiendo nobis rati-
onem: sed in attentâ consideratione
ejus quod p nris facimus, qz ratio
usqz est.

¶ VI. Ex his liquet Logica dirigenda
esse in 4. partes, secundum diron-
tos modos cogitandi quatuor mentis
operationes.

PARS PRIMA.

Continens considerationes quæ circa
primam mentis operationem perceptionem

De perceptione in in seipso, habenti
in ratione objecti sui con-
sideratis.

¶ I. Perceptio generali nomine dicitur Idea.
¶ II.

105
Est autem Idea quicquid menti nostra
immediate obversatur, h. e. simplex
rei apprehensio, absqz ullâ affirmâ-
tione aut negatione. Ita concipimus:
Coelum, Terram, Mare &c. cum nihil de
his pronunciamus.

¶ III. Ideæ considerantur bifaria:
v. in seipsis, v. relate ad sua objecta.

Ideæ in seipsis considerantur adeo qd
clara et evidentes, ut o egeant ulter-
iori explicatone. Est n. de nra
omnis perceptio, ut se solâ ima-
gescat. Quando vero referuntur ad
sua objecta, non ita se manifestant,
quia o videmus semper clare et distin-
cte relationem, qm habent Ideæ ad sua
objecta.

¶ IIII. Omnis autem Ideæ ad sua
objecta relata repræsentat tria: Sub-
stantiam, Modum, & Rem modificatam.
¶ V.

¶ Substantia roco illud, quod concipitur subsistere per se, et ut subjectum omnium eorum quae in eo concipiuntur. Ex. gr. Idea extensionis mihi representat substantiam, quia concipio eam ut rem, quae per se subsistit, quaeque ad existendum nullo indiget subjecto.

¶ Modum rei, sive Attributum, sive qualitatem dico illud omne, quod cum concipitur substantia in se, nec posse sine ea subsistere, illam determinat ad essendum certo quodam modo, certamque illi denominationem tribuit. Ita cum considero corpus, hoc volundum est, Idea voluntatis mihi exhibet modum essendi, quem concipio non posse naturaliter existere sine corpore, cuius volunditas est.

¶ Rem modificatam apello substantiam, quae consideratur certo quodammodo de

106
do determinata; v. gr. cum modum ad corpus coniungens considero corpus volundum.

¶ Modi solummodo concipiuntur. Epitheta per se subsistentia, illa etiam finis et alijque substantiarum genera, Extensione, et Cogitatione, h. e. Corpus, et mentem.

¶ Modi sunt Reales et Apparentes. Apparentes sunt quos tanquam modos consideramus, quales tales sunt. Extensio, et Cogitatio sunt modi apparentes, ita ut sumus affecti considerare res, ac si essent modificatae. Vt ut, Mens, et Corpus, et Epitheta simplicissima, iamque finas in partes dissecimus, quarum altera ut subjectum considerari haberi alterius. Ex. gr. In corpore et mente consideramus substantiam, ut subjectum cogitationis et extensionis, et

et hac respiciamus. Dantem modos sub-
stantie, quamvis in corpore & me-
te, extensio & cogitatio identifice-
tur cum substantia.

¶ LX. Reales s. modi, qui s. concipi-
untur nisi in substantia, aut relate
ad substantiam. Quadratum e. modus
verus, quia s. potest concipi sine ex-
tensione.

Modus verus alij s. Internus, Exter-
nus alij. Illi s. qui in ipsis concipiun-
tur substantiis, qualia s. Figura,
Motus, Virtus &c. Hi s. qui depe-
dent ex re quapiam extra substantiam
existente, ul. Amatus, Vis, Dehi-
deratus, quæ omnia ab aliorum actio-
nibus dependent.

Hoc genus Modi in Scholis deno-
minationes extrinsecas appellantur,
quia modum duntaxat quo res expri-
muntur, significant. ¶ X.

107
¶ XL. Dicuntur igitur Modi negativi,
quia nobis exhibent substantiam ad nega-
tione realis modi. p. gr. Injustitia &
obscuritas, s. modi negativi, illa nat-
uræ autem Justitia, hac extensio-
nem luminis cassat, immunitque re-
fert.

¶ XL. Omnes Modi s. fons & origo,
proprie latius ad substantias modifi-
catus pertinent. Ex. gr. Extensio,
& Cogitatio, quatenus in se considerantur,
modi s. apparentes, suntque omnium
quæ ad se se spectant attributorum
& qualitatuum, bases & fundamenta.
Figura & Motus gemini Modi
reales inherentes, preceat proprietates
omnes ad corpus ipsum pertinentes,
quatenus illud e. mobile & figurabile.
Relationes Patris & Filij, binii modi
externi, dant fundamentum earum deno-
minationum, quæ in illis, qui liberos,

et familias habent repetitum.
§ XII. Si omnes cogitationes ad nos
solos referentur, sufficeret illas in
seipsis considerare, neque eas, ullis
verbis, ullisq; alijs signis imbuere
opus fuisset. Per id quia lo-
gitationes nostras, alijs significare
requirimus, nisi quiddam alijs signis
externis, haecq; ipsa consuetudo
adeo valida sit, ut quando vel soli
cogitamus, res in mente nostra
represententur, nisi simul cum vo-
cabulis, quibus investigare consue-
vimus alijs animi sensa communicare.
Necesse est inquirere in Ideas prius
bis exprimuntur, et in verba, puta
ligantur Ideis.
§ XIII. Nomina quibus Substantias
exprimimus, Substantiva seu Absolu-
ta appellantur, ut Corpus & Mens.
§ XIV.

108
§ XIV. Nomina, quae secundum res tam
modificatas, primo et directe Sub-
stantiva, indirecte modis denota-
tiva, vocantur adhuc Substantiva, qua-
lia sunt: Terra, Sol, Spiritus &c.
§ XV. Illa quoque quae primo & dire-
cte modis significant (quia in
eo conveniunt) quandam habent
cum Substantijs appellamur adhuc Sub-
stantiva, & Absoluta, ut: Durities,
Calor, Iustitia, prudentia &c.
§ XVI. Quae primario & directe
Substantias, sed confuse, Indirecte
modis, sed distincte, indignant nomen,
vocantur Adiectiva, aut Connotativa, qua-
lia sunt: Rotundum, Iustus, Prudens &c.
§ XVII. Praeterea nomina, quae sunt
actionem quamlibet, aut modum age-
di, vocantur solent verba, ut: Amare,
Honorare, saltare &c. *EPIT.*

De decem Aristotelis Catego-
 riis. Ad hanc ideam objecta reduci
 possunt decem Aristotelis Cate-
 goriarum, quippe quae Classes tantum se
 ad quas ille Philosophus omnia co-
 gitationum objecta reduxit. Omnes scilicet
 Substantias ad primam; Ad reli-
 quas vero novem, omnia Accidentia.
 I. Prima Categoria seu Prima
 Prædicamentum, est Substantia seu
 res per se subsistens; quæ est: v. Spi-
 ritualis, v. corporea. Sub corpo-
 rea collocant viventem, & ÷ viven-
 tem: sub vivente, plantas, et animas
 lia; Sub ÷ vivente, reliqua corpora.
 Et ita porro subdivisionibus, sequuntur
 omnia in certas species partiri.
 II. Reliquæ novem & sunt Acci-
 dentia,

109
 dentia, quarum prima dicitur Qualitas;
 quæ duplex est: Discreta, cum partes
 eius nullo vinculo connexæ sit; ut:
 Numerus. Continua, cum par-
 tes sit connexæ. Quæ est: v. Succes-
 siva; quales sit: Tempus, & motus.
 Vel Permanens; quæ alias dicitur
 spaciū, seu Extensio in longi-
 tudinem, & profundum. Sola longitudo
 lineas facit, longitudo cum latitudine
 facit superficies; longitudo cum latitudine
 & profunditate, corpus, seu solidum.
 III. Secunda Qualitas, cuius
 4 species distinguit Aristoteles.
 Prima est Habitus, qui compre-
 hendit omnes corporis & animæ di-
 positiones, quæ iteratis vicibus acci-
 dentur, quales sit: Scientia, Virtutes,
 Vita, Artes, ut: Ars saltandi, pingendi.
 Secunda comprehendit po-
 tentias

sentias naturales, facultates ani-
mi & corporis, ut Intellectus, Volun-
tas, memoria, quinque sensus, facultas
ambulandi.
Tertia, qualitates sensibiles qua-
les sūt: Dures, Molles, Gravitas, Fi-
gus, calor, Colores, Soni, Odores, Sapo-
res.
Quarta, Forma, & Figura, quæ de-
terminatio extrinseca qualitatis est.
V. Tertia, Relatio, seu respectus
unius ad aliud; ut: Patris ad Filium,
Hori ad Seruum, Regis ad Subditum,
Potentia ad Objectum, Visus ad Visi-
bile; Quibus adde his quæ nota sūt
comparationum nota sūt: Simile, &
guale, Maius, minus &c.
VI. Quarta, Actio, quæ v. inde spe-
ciatur; ut: Ambulare, Saltare, scire.
Quæ v. extra se consideratur; ut: Percu-
tere, secare, frangere, manifestare, calefacere.
VII.

110
VIII. Quinta, Passio, quæ verbis
passivis, Verberari, cedi, calefieri, &c. ex-
primuntur.
IX. Sexta, Vti, sive Loci, quæ
huiusmodi locutionibus, ex Ariste-
lismo, in lecto, in Museo, &c. scaturit.
X. Septima, Quando, seu Tem-
poris, quæ adverbis Temporis, alijsq;
eiusmodi vocibus; ut: Olim, nup. huiusmodi
designantur.
XI. Octava, Situs, quæ scaturit verbis;
stare, cubare, sedere &c.
XII. Nona, Habitus, seu modus
habendi, ad quod pertinent, quæcunq; cir-
ca corpus habentur; Vestibus, aut or-
namenti causa; ut: Vestis, Corona, v.
Vestimentum, Coronatum, Armatum, &c. &c.
CAPITULUM III.
De Idearum compositione, de quo modo
cognoscendi per Abstractionem.
XIII.

Et. Quandoquidem mens conjunctionem
contemplari, quod realiter for extra ipsam
conjunctionem non existunt, ita etiam di-
visionem considerare ea quod vixim
existunt, potest. Hæc contemplatio
faci solet Abstractio.

Et. Abstractio in genere, est, quando
res quæpiam à nobis considerantur non
consideratis iis, quæ ad illud nexu neces-
sario pertinent, quæ duobus potissimum fili-
is modis.

Et. Primo, Quando consideramus, modum
quæpiam, attendendo ad substantiam
modi est. Hæc Abstractio ubi
est Geometria, qui pro objecto Geometria
est, corpus extensum in longum, latum, & pro-
fundum. Unde autem hoc accurate
cognoscere, primum uni soli dimen-
sioni consideranda, quæ longitudo est
se apprehenderunt, quæ lineam vocabantur.
Postea binas dimensiones, longitudinem
scilicet et latitudinem, quas superficiem vocant.

111
perpenderunt. Deinde omnes res fi-
guras dimensiones scilicet longitudinem, latum,
profundum & cetera. examinantur, quæ
solida sunt corpora appellatur.
Et. Secundo, cum plures modos substantia
cuiuspiam consideramus, non considerata
substantia; vel substantiam quendam,
nullo modo habito respectu modorum sub-
stantia. Ita cum in corpore figurato
& moto, ipsa duntaxat consideramus
figuram & motum, non attendentes
quæ & distincte ad corpus quæ moventur, &
figuram restitui. aut cum reciprocè
examinaamus corpus figuratum, & motum,
nihil de figurâ & motu cogitando.

Et. Quamvis quicquid existit sin-
gulare est; attamen nihil facilius
quam eorum ideas reddeere generales opus
Abstractio, de quibus aliam videbimus.
Ex. gr. Si Triangulum æquilaterum considero,
aut in hac carta depingit, eo sensu
de terminandis vestitis circumstantiis.
Idea hæc mihi representabit Triangulum
singulare.

Singulare. Si vero mens a consi-
 deratione horum particularium accidentium
~~consideratione~~ voce, & ad huius figu-
 ram, prout lineis aequalibus comprehen-
 ditur, consideratione applicet. Hoc
 sic efformata ad unam partem aequali-
 laterum linearum exhibebit, & altera
 omnia Triangula Equilatera reprae-
 sentabit. Quod si ulterius progre-
 diar, nec moror in aequalitate linearum
 contemplanda, sed solummodo percipi-
 a figura tribus rectis lineis contenta
 hoc Deum omnium Triangulorum exprimet
 generum. Si deinde lineam non
 attendens, sufficiendum concipiam re-
 ctis tribus lineis terminata, hoc for-
 maverit omnes figuras rectilineas pos-
 sibiles exhibentem. Si quoque pervenit
 ad nullam extensionem gradatim asce-
 dere: quod si libeat considerare, hoc
 quod rem per se subsistentem, & atten-
 dendo ad suas quas habet dimensiones,
 hoc talis est sola extensione, sed et
 ad cognitionem representabit.

& 6.

112
 & 6. In hisce Abstractionibus, sepe
 gradus inferior superiore, cum ad-
 huc a aliqua determinatione, con-
 tinet. Ita Triangulus equilaterus
 Triangulus; Triangulus figura recti-
 lineae comprehendit. Vnde superior gra-
 dus plura representare potest, est
 non magis universalis inferiore.

& 7. Ex dictis patet ergo beneficio
 horum affectionum, Deas est singula-
 ritas, Per generales, generalibus ge-
 neraliores. Quare admonemur
 transire ad ea quae de Deo & Uni-
 versalitate & particularitate dicen-
 da sunt.

De Deis individualibus, particu-
 laribus, & Universalibus.

& 8. Sicut Dea singulares reddunt
 generales per abstractionem mentis, per ab-
 stractionem: Ita generales Dea eva-
 dunt particulares, per Additionem.
 v. gr. Cuiusdam: quidam homines, Non-
 nulla corpora, generalem hominis

De corporis Idea efficitur particu-
larem; Verba n. quida, nonnulla
ejus in modis, ut res quibus adduntur
describunt extensione. Ita hic
add. Pa. homini, & corpori, efficiunt
ne omnes homines, aut omnia corpora
ea, sed indeterminata utriusque pars
intelligatur.

2. Idea est unica representans
singulares & individua, earum vero
Idea Individua seu singularia vocantur,
quod autem res plures representa-
sent, universales, generales, com-
munes, aut genericæ dicuntur.

3. Nomina quibus singulares seu
Individuales Ideas significantur
dicuntur propria; ut: Alexander, Ce-
sar, Roma, Constantinopolis. Ea vero
quibus Ideas particulares & univer-
sales exprimuntur, appellativa dicuntur
ut: Homo, Vir, Equus, Hungarus,
Christianus. Ideas universales, quoniam no-
mina communia, Termini genericæ di-
cuntur.

E 4.

4. Termini genericæ est 2. lex.
equivocus & equivocus. Univocus est
qui una alligatus habet Ideas uni-
versales, ut idem nomen pluribus con-
veniat, secundum eundem sonum, eademque
significationem, quod sono alligatus est
qualitas. Homo, Vir, Equus, &
equivocus est, quia modo idem
sono diversis Ideis ad hominem
alligatur, adeo ut hic. Idea sonum
pluribus convenire possit, sed non secundu-
m eandem Ideam, sed diversas, quod
non hinc sono patet. Ita Cicer,
& animal aquaticum, & constellatum
velut, & mortuum significat, sed se-
cundum Ideas proprias, diversas.
5. In his Ideis Universalibus
univocis duo sunt quæ magno sunt inhe-
rentia, scilicet distinctio. Comprehensio,
scilicet et Extensio. Idea Compre-
hensivem voco, in qua illa attributa
quæ in illa continentur, ut nulla de-
mi.

qui potest quin Idea destruat.
Sic comprehensio Idae Trianguli
inclucl. extensione, figura, tres
lineas, tres angulos, per angulos
equalitatem ad duos rectos.
Extensione Idae voco Subjecta
quity Idea convenit, quod etiam di-
citur inferiorum terminum Universalis
vis, qui, ad hoc relatus, in
vix nominatur: Sic Generica Idae
guli Idea, ad omnes diversas Tri-
gulas prius se extendit.
Quamvis autem Idea Generica
indifferens ad omnia Subjecta quae
representantur possit, id est inferiorum
se extendat, tamenque commune quod
Idea hac indigita, universa illa co-
prehendat, etiam inhaerentibus
quae comprehendit, Subjecta ad
quae Idea extendit, hoc discriminis
est, quod Idea nulli attributor pro-
prius, quod flum, quin sola diffinit, quae
multum ad id dicitur: Cum tamen
contra possit, et extensione re-
stringere

174
stringere, illa latius quibusdam Subject-
quae applicat, tamen eam propter de-
structionem.
¶ Dupliciter haec restrictio Exten-
sionis Idae genericae possit contingere.
1. Ad hoc, ut alibi, Idae Restr-
ictio de terminata: Sic si generica
Trianguli Idae, addo, ne habeat an-
gulos rectos, generica Trianguli Idae
Restrictio ad certam speciem, quae
Triangulum rectangulum facit.
2. Additione, Idae cuiusdam in-
distinctae, et indeterminatae, ut si
dicitur, quoddam Triangulum, hoc
in capite terminum Universalis, fit
particularis, quia iam ad aliquid
dumtaxat Subjectum, quod prius
omnia comprehendebat, se extendit,
vel tamen pars illa ad quod restrin-
gitur de terminata.
¶ De quinqz speciebus Idae Univer-
salium, Generis, Speciei, Differentiae,
Proprii, & Accidentis. E. A.

E. A. Cum Idea quaedam genericam, nobis ob-
jectu exhibet, tamen res, id est termi-
nis subalternis & Absolutis, vocat
Genus aut Species.

E. M. Genus Idea est, cui ita communis est
ut ad alias Ideas etiam Universales
se extendat. Sic: Figura quadrata
Genus est respectu Parallelogrammi
& Trapezii. Sic etiam Substantia re-
spectu Substantiae exensa, quod corpus,
& Substantia Cogitativa, quod spiritus.

E. M. Idea Communis, quod Generalior
& Communior subest, Species vocat.
Sic: Parallelogrammum & Trapezium
Species est Figura quadrilatera.
Sic etiam Corpus & Spiritus, Species
est Substantia.

E. V. Ex his sequitur una eademque Ide-
am posse dici Genus, si ad alias Ide-
as ad quas se extendit refertur.
Speciem vero si ad aliam generalior
cui subiacet. Sic Corpus Genus
est respectu corporis animati, et
indivisi; Species vero respectu
Substantiae. Sic: Figura quadrata
Genus

115
Genus est respectu Parallelogrammi,
Species vero respectu Figure indeter-
minatae. Imprimis.

E. V. Sed aliam etiam est Speciem, notio,
quod cadit, nisi in illas Ideas,
quod Genera esse possunt, ut cum
Idea aliqua sub se latet habet sin-
gularitatem & Individuam. Sic: Six-
tus, sub se habet latet circulos sin-
gulares, qui sunt omnes ejusdem Speciei,
latet species Infima est.

E. V. Et etiam Genus quod Species est
est quod, quod subest omnino ge-
neri est, seu Illud Ens est, seu Substan-
tia. Nec magis refert hoc scire, cum
potius ad Metaphysicam, quam Logicam
pertinet.

E. V. Cum vero Idea nobis ob-
jectam, representant sua objecta, ta-
men modis, id est terminis Obiectivis,
seu si moti sint veri, seu apparentes,
et vocantur tamen species aut Genera,
sed aut differentia aut Propria,
aut Accidentia.

EVANA. Differentie vocat^r, cu^m deat^r
obiectum est Attribut^u Essentiale, q^{uo}d
dislinguit^r una species, ab alia, seu
hoc Attribut^u sit ver^u q^{uo}d, quatis
est Figura, respectu corporis figurati,
seu latit^u apparet^r, qualitate^m Cogit^u
respectu mentis; Extensio, respectu
corporis.

EX. Propria, aut proprietates Essen-
tiales vocat^r, cu^m est obiectu^m est Attri-
butu^m, q^{uo}d revera p^{ro}prietat^u ad Essentia^m
Subjecti, sed q^{uo}d est res, q^{uo}d in eo primo
conci^pit^r, sed q^{uo}d defendet ab alio,
ex. gr. Geometria^m tri^u angulor^u
cu^m quatuor rectis, est p^{ro}prietas Ess^{en}-
tialis tri^u angul^u, quia o^mnib^u tri^u angu-
lis ex quo const^{it}uit^r. Tamen o^mn^{is} con-
cipi^t h^{oc} primo in tri^u angulo, antequam
conci^piat^r q^{uo}d res angulos quatuor
rectis, concipio tres in tri^u angulo
angulos dati. Talia s^{un}t vita,
divisibile, immortale, docile.

EX. Accidentia communia vocat^r,
cu^m illor^u obiecta veri modi s^{un}t, qui^um

116
saltem q^{uo}d intellect^u separari possunt a re,
cujus Accidentia s^{un}t o^mn^{ia} constructa in
mente nostra rei s^{ub}iecti. Ut Rotundi-
tas, Dinites, et Accidentia communia
corporis, prudentia vero & iustitia, Melis.
EX. Hec ut insinus intelligat^r,
animadvertend^u est, cu^m Gen^u duas
se species habeat, necessatio a-
bit^r s^{ed} aliquid in se includunt,
o^mn^{is} includunt in idem Gen^u; si n^{on} nihil
in se haberent a Genere diversu^m, Gen^u
essent; & sicut Gen^u s^{un}t e^{ss}et^u s^{un}t
q^{uo}d dicat^r, ita ut q^{uo}d species de se
in vicem q^{uo}d dicat^r h^{oc}. Hinc & Attri-
buta illud species, q^{uo}d in Genere o^mn^{is}
invenit^r, est q^{uo}d constituit differentia
Essentialem, ex q^{uo}d dea Universalis
q^{uo}d de illa habent, quia sola & unica
totis ex libere p^{ro}prietate hanc differentia,
ubi cu^mq^{ue} demum inveniat^r h^{oc} est in omni^u
inferiorib^u illis species. ex. gr. Corpus
& Mens, d^ud s^{un}t s^{ub}iecta h^{oc} species;
Oportet & ut aliquid sit amplius
in Ideis mentis & Corporis, q^{uo}d est in

in Deu Substantia. Atqui illud dph,
que in Corpore primo videtur e Exten-
sio. Quod in Mente, Cogitatio, ex
differentia Cognitionis erit Extensio,
Mentis vero Cogitatio, h. e. Cognitionis erit
Substantia Extensa, Mens vero Sub-
stantia Cogitans.

Ex. II. Ex dictis sequitur. I. Differentia
duplex refertur v. ad Genus quod dividit,
v. ad speciem quod constituit: ac pph
cu er primat. I. Differentia
prehensione Ideae speciei inest. I. Differentia
pph in omnis species v. in nomen
ex primi pph, ut. Mens, Corpus,
v. duo bus coniunctim, pph sicut ex
specie, ut Substantia Cogitans, et Sub-
stantia Extensa, quae h. e. definitio ex
Substantia Extensa, quae h. e. definitio ex

Ex. III. Sequitur. Secundo. I. Differentia
quia speciem constituit, illamq. co-
stituitur a ceteris speciebus, eandem
cu specie habere habere extensione,
h. e. pph in differentia & species
habent rei pph de se in se pph
tri, ut quicquid Cogitatio Mens e, &
omnis Mens Cogitatio.

Ex. IV.

117
Ex. IV. Notandum est, quod
temp. requiri quod utraque differentia
Genus dividens positivum sit. Sufficit
n. alteram latere. Sic duo ho-
mines abunde distinguuntur, si alter
munere, quo aliter caret fungatur: li-
cet unus perire carens nihil positivi ha-
beat, quod alius non habet. Sic homo
generaliter a Brutis distinguitur,
quia sicut homo Animal Mente pph
est, Bruta vero Animalia Mente
sicut, ut discrim. quod est inter Ideam
Animalis & Ideam Brutis in hoc sicut
sicut, quod Animalis Ideae in sua compre-
hensione, nec includat, nec excludat
Cogitationem cu tamen illa extensio-
ne sua contineat; Bruti e contra Ideam
eandem e sua comprehensione exclu-
dit, ac pph homini convenire non po-
ter.

Ex. V. Inventa differentia speciem
constituente, id est, Primatio Essentiali
Attributo, illam ab omni alia specie di-
stinguit, si alterius in pph illius inest,
aliud Attributum offendam, necessa-
ria connexionem a principali dependens,
& consequentem huius specie, omni & sicut.

soli conveniens; tale Attributum pro-
prietatem dicimus, illudque termino con-
notativo effertur effectus, specie,
proprium dicimus; et quia omnibus inferioribus
eiusdem speciei convenit, illiusque
unica Idea nobis potest representare
hanc proprietatem, ubiqueque deinde fit,
in numero Universalium conceptum, quare
magis efficitur. Exemplum.
Anguli rectitudo essentialis Triangu-
li rectanguli differentia est; quia
pro necessitate fluit ex hac Anguli
rectitudine, quae quadratum Hypotenuse
aequale sit quadratis relictorum
lateralium; horum quadratorum aequalitas
proprietate Trianguli rectanguli
habetur, quae omnibus et solis Trian-
gulis convenit. Sic Extensio,
differentia essentialis est corporis,
et quia nexu necessitate fluit ab ex-
tensione divisibilitas, erit hoc At-
tributum proprietatis corporis, quia omni-
bus, et solis corporibus, et seque convenit.
Nihilominus quidam voluerit, ut la-
tius pateret hoc proprii nomen, hinc
generatae quaternae illius Species.
Ex VII. Illarum prima est, quae statim
explicatur.

118
explicatur, quodque omni soli et semper con-
venit. Sic Omnis circuli, et solius
circuli, et semper proprium est, ut omnes li-
neas a centro ad circumferentiam du-
ctas aequales habeat.

Ex VIII. Secunda, convenit omni,
sed non soli; Sic Extensio convenit
quod sit divisibile, quia omne extensum
dividi potest, sed dividi etiam potest
duratio, numerus, vis.

Ex IX. Tertia, convenit soli, sed
non omni; Sic soli homini convenit
ex v. Medico, v. Philosopho, quod
omnes homines non sint aut Medici, aut
Philosophi.

Ex X. Quarta, convenit omni, et
soli, sed non semper; Huius exemplum
habetur in sensu carnalis, quod solis
potentibus hominibus convenit, sed non semper,
quod per senectutem senescentibus. Sic etiam omnes
homines et quidem soli loquuntur, sed non semper.

Ex XI. Quando distinctum quodammodo
Idea formatur, quia illa necessitate
connectione cum subiecto cui adheret con-
venit, ubiqueque tandem Idea latet et
formatur in rebus, quibus Universalis
seu Accidentalibus nomine venire potest.

quia Essentialis ad rem cui attribuitur
to pphel: si n. ppheret, differentia
est pphel.

XXXI. Quid hac de Quinq. Universa-
libz, quod tanto apparatus gradus
in Scholis plus om satis; par omni
ceperit scire, quid sit Genz, species, dif-
ferentia, proprius aut Accidens; sed
vera res genera, Genes veras species,
has differentias, propria & Accidens
habere ppheta, palmaris semp fu-
it habitus.

DE TERMINIS COMPLEXIS

¶ Termini complexi dicuntur, qui sunt jun-
cti efficiunt Ideam Totalem, de qua sepe cu-
ritur aut negare psumunt, quod de
singulis Terminis speciatim psumptis af-
firmari a. negari psumunt. v. gr. Termini
Complexi s. Homo prudens. Socrates
philosophus. Alexander Filius Philippi.

¶ Quis mixtus in Terminis complexis
affertur, est; duo ex genere pphel ad-
dita mentis, quod affirmativum
dicitur pphel, alter determinativum.

alio est Exegelicus

¶ Explicativus dicitur, ne o. verbis apho-
rismo explicatur, quod pphel, ut pphel
in comprehensione Ideae pphel Termini
sic

Sic cuo dicitur: Homo qui est Animal mente
capit. v. Homo qui naturaliter beatitudi-
nem appetit. quod huc adijciunt, Expli-
cativa pphel s. quia nihil imitant in
sua pphel, quod huc vocat Homo adijuncte,
ut illud restringunt ad quosdam pphel homi-
nes significat, sed est solummodo pphel
clausus, quod omnibus omnino hominibus con-
minant.

¶ Hujus generis s. Additiones, quod
terminibus distincti Individua signifi-
cantur, applicat, ut cuo dicitur: In thecia
ce munda s. h. Europa Urbem. Julius
Caesar fuisse Imperatorem fuisse m. Josephus
Regem Hungariae. Ratio huc e, quia Ter-
mini singulares distincti pphel, in tota
sua extensione sumuntur, determinati enim
fuerunt in tantum, quod et pphel.

¶ Determinativus e, quod de terminis s. Ho-
tis huc e. quod
¶ Quis d. generali. Individui additis, omni-
bus pphel eius significand restringit, ita
ut o. quasi in omni sua extensione acci-
piat, sed complexus aliquem pphel
pphel, ita cuo dicitur: Corpora pphel. Ho-
mines sapientes. Haec pphel m. o. sim-
pliciter explicativa s. sed Determinativa.
quia extensione pphel Termini restringit
& m. l. ut, efficiendo ut vocabula Ho-
minis, & Corporis, o. omnes homines aut
omni

omnija corpora, sed certa Solu'modi ejus parte-
significent.

¶ vi. *Ad* Termino Generali Imperator
faciant, ad scilicet conditionibus, Imperator
antibz, exprimant, et ad Ques: Imperator
hodie regnans, Generale Imperatoris
men ad singulare unicum, Leopoldo. Ponder
qui hodie scilicet prout determinat.

1799

De Idear^{um} claritate & distinctione, obscuritate & confusione.

E. A. Ulz de idēa aliquid conferam in iudiciū, ante
māia respicitur ut sit Perspicua, aliogtin de

*re ignis sui, aut - satis expecta ut v. f. f. f. f. f.
ci in id cogn. q. t. h. f. l. g. n. sapientia. Quare
Paritas & Obscuritas, Distinctio & Confusio.
Sed digne et qui in Logica tractant.*

57. Para os seus quodcumque viderem in fidei vobis
 per seipsum notis imprimis. Distinctum q. e.
 per seipsum notis imprimis. Distinctum q. e.

quid solagueria
 in se continet;
 quod vivit, Nigri

Idea doloris, ex eo quod gub
 feriat, gloriā Dei. Potest, o tra
 dum in nobis reprobis.

sub fungo magni in herenssem, qui herens
in mente sustineat. Sic Affligit Magni

unct. spiritus clare in tunc, sed sapio / o clare in
quia tunc omnes partes agne clare in sed si n.
microscopio. Unde ipse in objectu intem.

Adverteſen. Ideo claritas ~ diſtinctione cogit

53. Jⁿ P^robus nihilominus omnem fidem in quib^d

sum distincta & clara dicere possumus;
omnis natura obiectiva est.

Spe, do wiks sentz, in ois sentz clarg est,
item qz Ostinco, qre ci in hac sentz one,

crassum e, selt Polvrem anmum. Eine das
 d. Polv. & Heu an m. h. b. h. b. h. b.

q^m res cogitatis, item idea religionis cogi-

55. Maximè etiam clare et libè, sub p^a.

*fide extendit, ep^{us} p^rovincatus, ut: Figuræ,
m^oris, p^rincipis. Hanc etiam p^rocipue, in:*

his rei, summe rei, et de rebus; modo duru=
fio rem alicuius rei consilii amix instax
modi, sub quo rem consideramus, idem in

§ 6. Pars est³ omnes Ideæ singulæ,

Gen Naturales; quales st: Caeli, Caelor, Hel-
læ, Solis, Telluris, Maris. Atq; quinq;

idea est et clarior, quia inchoat, in
necesse mentis Gallia, magis atten-
dit, et clarior, ejusmodi. Hec quidam ab omni

Para el Sr. D. Juan de Dios, En la Suma

facti, quia sufficit ad magnam arboris formam
in seipso degendū, ne sic omnes nullius in alio
vivendi tam in seipso, nec tam = completo

in seipso adequata, quia ut Idea quaelibet
sit adequata, necessarium est nobis exinde

in a modum finitum, infiniti infiniti
attribu

§ 3. Definitio nominis confidit hys
v. enim significat nominis ex analogia
quod est v. Etymologia interpretatio
Vel

finis que infirmitas huiusmodi
superstitionis omne illud quod sufficit ad ipsam dicens et hinc intelligitur

